1606

CAES. BARONII

S. R. E. PRESBYTERI

CARD. TIT. SS. NEREI ET

ACHILLEI

Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij.

Paræneſis

Ad Rempublicam Venetam.

AVGVSTAE VINDELICORVM,

APVD

DAVIDEM FRANCVM.

MDCVI.

Case
F
39
.326
1606ba

THE NEWBERRY
LIBRARY

48-1127

CAES. BARONII S. R. E. PRESBYTERI CARD. TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij

Paræneſis

Ad Rempublicam Venetam.

DOLEO vehementer, quod hortaturus vos, quos plurimũ diligo, nullis tamen ſalutationibus, quæ communicatorijs ac pacificis [a] litteris inter Catholicos, Catholica communicatione coniunctos, in concordiæ ſymbolum præfigi conſueuere, more maiorum, permulcere liceat: ſed ſalutationibus interciſis, non aliter, quàm ſi ad homines extra Chriſtianam religionem errantes Gentiles ipſos ſcribendũ foret, vobiſcum agere fas ſit: iubente id potiſſimum Domino [b] noſtro Chriſto IESV, vt qui Eccleſiam non audierit, ſit nobis tamquam Ethnicus & Publicanus. cum tamen his infelicibus vos ipſos reddideritis infeliciores; ſiquidem

a August. ep. 162.

b Matth. 18

non ſolum Eccleſiam non audiſtis, ſed ſpreuiſtis, contempſiſtis, ignominia ſumma affeciſtis, publicis datis litteris, omni execratione digniſſimis, quas tamquam oſtentum Eccleſia vniuerſalis exhorruit, & vt monſtrum excuſſit. Quis Orthodoxorum, timens Deum, qui legat veſtras litteras contemptu plenas, non ſtatim offenſi numinis zelo exæſtuans, ex intimis præ-
a Ierem. 2. cordijs in propheticũ [a] illud erumpat: Obſtupeſcite cœli ſuper hoc, & portę [b] eius de ſolami-
bMatth. 16 ni vehementer,] cum portæ inferi adeo extolluntur contra Regnum cœlorum, quod eſt Eccleſia, ac ipſum Dominum? At ſicut omnium in Deum bellum gerentium certus eſt caſus, ita nec dubia ruina, ſecundum illud ſacrarum ſen-
c Eccli. 27 tentiarum: [c] Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet.]

Cum igitur ea ſit communis vox exclamantium in vos Orthodoxorum: ſilere ne potuerunt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ad quos non ſolum ſui capitis, ipſius Romani Pontificis defenſio ſpectat, ſed qui cuiſcunque, pro Eccleſiaſtica libertate tuenda laborantis ſuſcipere patrocinium teneantur, ita ad eos martyrij candidato ſcribente, & iam ſanguinis voce
d Cod. Vat. in app. ep. S. Thom. clamante S. Thoma Cantuarienſi Archiepiſcopo: [d] Qua conſcientia diſſimulatis iniuriam Chriſto illatam in me, immò & in vobis, qui Chriſti vicem gerere debetis in terra? Nonne

cauſa

cauſa mea ſimul veſtra eſt ? immo penitus veſtra, tueri videlicet tuentes Eccleſiaſticam immunitatem ?] Tanto igitur claſſico excitari, hortationem aggredimur, ſed quæ me prius doloris iaculis feriat, & vos pungat reprehenſionis aculeis ad ſalutem paratis. ita enim dictat exuberans dilectionis affectio, qua ſitio ſalutem veſtram in viſceribus Chriſti. Vnde & huius ſeries exhortationis emanat, nempe de corde a puro, conſcientia bona, & fide non ficta. a 1. Tim. 1.

Quamobrem occurrentes veſtræ manifeſtæ perditioni, hiſce vos (vt in re valde ſeria) diuinis oraculis compellare compellimur: Quare b auerſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione contentioſa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi & auſcultaui, nemo quod bonum eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens: Quid feci ? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuum, quaſi equus impetu vadens ad prœlium.] vt viſus ſit optaſſe, quod fugiendum eſſet maximum omnium malum. Auerſio plane illa contentioſa eſt, qua diluenda peccata, ad pœnitentiam patefacta, atque damnata verbis ac ſcriptis, mira animi firmitate, immo dura obſtinatione, ac furenti pertinacia defendi dicuntur ab omnibus, dum omnium nomine Senatorum litteræ aduerſariæ promulgantur: cum tamen probe nouerimus, ſtudia iſta haud ab omni-

b Ierem. 8.

omnibus Senatoribus comprobari, immo prudentiorum ſententijs condemnari, atque lacrymis deplorari. Et quamuis aduerſantes dicant (quod ibidem ſubijcitur à Ieremia) Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt: in eos ipſe iſta retorquet, dicens: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax ſcribarum.] Vt merito illis, quos eadem peccata perſtringunt, vrgent, & damnant, timendum ſit, ne eadem quæ ibi ſubijcitur diuinitus immiſſa vindicta in extermiṅium gentis illius, vos maneat, vt feriat, perdat, atque conſumat. quod Deus à vobis auertat. Contingat enim me prius vita fungi, quam iſta adeo funeſta videre. Sumus, ſumus, ſicut & fuimus ſemper (teſtis eſt Deus) omnium veſtrum amantiſſimi & ſtudioſiſſimi, ſemper memores charitatis veſtræ, qua nos excepiſtis, cum Venetias veniſſemus, vt quantumlibet immeritus, & peccator, de vobis tamen mihi ſit propemodum prædicandum, quod Apoſtolus ait de Galatis: [a] Sicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum IESVM.] memores & frequentis per dies ſingulos concurſus & accurſus ampliſſimorum Senatorum, atque illuſtriſſimorum magiſtratuum, nos conuenientium, & (ſecundum illud Ioannis [b]) deducentium digne Deo.] cum & quadam amoris exuberantia coegiſtis, & extorſiſtis importune impertiri vobis aliquid gratiæ ſpiritualis in miniſterio

a Galat. 4.

b Ioan. ep. 3.

ſterio verbi Dei, vt ſic penes vos noſtri apoſto-
latus licet indigne perfuncti remanſerint qua-
liacumq; impreſſa veſtigia. Currebatis [a] bene, a Galat. 5.
quis vos impediuit veritati non obedire? (ſic
vos arguam verbis Apoſtoli.) Vtinam abſcin-
dantur qui conturbant vos,] & mergunt in pro-
fundum abyſſi, ipſum imum barathrum pecca-
torum, quod eſt diſciplinæ contemptus. ſic e-
nim in ſacris oraculis ſcriptum eſt: [b] Impius b Prou. 18.
cum in profundum venerit peccatorum, con-
temnit.]

Ad quod puniendum ſiue expiandam deli-
ctum, quo ipſe peccans perpurgari nolit inui-
tus, quod non accuſet, magis autem defendat,
opus fuerit eccleſiaſtico conflatorio cenſurarū
(Eſt enim ignis in Sion, [c] & caminus eius in Ie- c Iſai 31.
ruſalem) ad combuſtionem peccatorum. In
qua quidem fornace ſic ardet ignis, vt purget,
non autem conſumat niſi peccatum. Nam &
[d] Corinthius ab Apoſtolo in hanc eſt fornacem d 1. Cor. 5.
immiſſus, in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus
ſit in die Domini. ita plane vbi bono remedio
vtitur bene patiens, accidit iuxta illud Prouer-
biorum: [e] Aufer rubiginem de argento, & e- e Prou. 25.
gredietur vas puriſſimum: aufer impietatem
de vultu Regis, & firmabitur iuſtitia thronus
eius.] fiatq; quod & per Iſaiam eſt pollicitus ei-
dem populo ſuo, dicens: [f] Conuertam manum f Iſai. 1.
meam ad te, & excoquam ad purum ſcoriam

tuam, & auferam omne ſtannum tuum, & reſtituam iudices tuos, vt fuerunt prius, & conſiliarios tuos, ſicut antiquitus. Poſt hæc vocaberis Ciuitas iuſti, Vrbs fidelis.] Ita quidem agitur res feliciter, ſi qui ad purgandum in conflatorium mittitur, non contradicat, nec augeat potius reſiſtendo peccatum. Eſt enim tantæ officinæ opifex Deus, idemq; ignis Dominus noſter IESVS Chriſtus, quod [a] Malachiæ diuinitus oſtenſum eſt, qui ait: Ipſe quaſi ignis conflans,] & quod ſubdit: Sedebit conflans & emundans argentum.] Qui & docuit iſta ſuos Apoſtolos: [b] Omnia, inquiens, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis] & collaborat vna cum ipſis. Nam hæc ad eos: Vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.] Præficiens vero operi Petrum, hæc ad eum: [c] Tibi dabo claues regni cœlorum. Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutũ & in cœlis.] & ſpondens affore iugiter præſentia ſua ait: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ego in medio eorum ſum.] & conteſtans, ſe etiam non ſolum cum ſuis, ſed & in ſuis eſſe, adijcit: [d] Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.]

a Malach. 3
b Ioan. 15
c Matth. 16
d Luc. 10.

Vnde ſumma fiducia, qui diuinitus ab eo ipſius ſucceſſor ſubrogatus eſt Paulus, Pauli his potuerit ac debuerit vti verbis: [e] An experimentum

e 2. Cor. 13

mentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Quibus eſt vſus verbis Apoſtolus, cum comminatus eſt ſupplicium Corinthijs delinquentibus, vt ſciret Eccleſia, vltori ſcelerum aſſiſtere Deum Epiſcopo, eius honorare miniſterium, approbare auctoritatem. Hoc vniuerſorum ſanctorum Patrum concilium probat: quod denique ſcriptor ſuorum temporũ luculentiſſimus Petrus ad Cœleſtinum Pontificem ſcribens, his verbis inſinuat: [a] princeps Apoſtolorum adhuc in Apoſtolica Sede regnat & imperat, & in medio eſt conſtitutus iudiciarius rigor. Illudque reſtat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper gentes & regna. Chriſti Crux antecellit Cæſaris aquilas: gladius Petri gladio Cõſtantini, & Apoſtolica Sedes præiudicat Imperatoriæ poteſtati. Veſtra poteſtas à Deo eſt, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus eſt vobis in Petro Apoſtolo, dicens: [b] Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terrã, erit ſolutum & in cœlis?] Non ergo degenerat in hærede Petri dignitatis Apoſtolicæ reuerenda ſucceſſio.

a Petri. Bleſ epi. 146.

b Math. 16

Paulus igitur, idemque Petrus, vicem Chriſti agens in terris, ſuorum ſanctiſſimorum prædeceſſorum exemplo, ſalubre, idemque neceſſarium ad ſalutem remedium eſt operatus in

vobis, iam in certum prolapſis interitum, quo Imperatores & Reges eodem morbo duræ pertinaciæ laborantes redditi ſunt priſtinæ ſanitati, & inter alios, qui penes vos curatus eſt Fridericus Aenobarbus, diuturnus & obſtinatus hoſtis Eccleſiæ; cupidiſſimusque idem Pontifex veſtræ ſalutis, ſalutaria vincula parauit, ad perpurgationem conflatorium amoris incendit, cum in vos tonitrui inſtar cælitus lapſi ad perterrendum, potius quam ad perdendum, ſalubrem ſententiam excommunicationis intorſit in ſacro illo eodemque pleno fratrum conſeſſu, vniuscuiusq; rogata ſententia. Tunc plane accidit ſecundum illud propheticum:

a Dan.4. a Commota ſunt ſuper liminaria cardinum à voce clamantis.] cum nimirum ſacro ſuffragio reuerendiſſimorum S. R. E. Cardinalium eadem ſententia diuerſis rationibus ſtabilita, diſertis verbis aſſerta, magna animi conſtantia confirmatur ab omnibus, & roboratur: quod ſcirent omnes, à Deo decretum, quod eſſet per eius Vicarium promulgatum ſumma prudentia, atque ſcientia. ſic namque ipſi, rem tantam agentes maiorum ſuorum exemplo,

b Apud Cypr. ep.31. memores patriæ vocis, qua olim b Romanus Clerus ita litteris contra ingruentes ſchiſmaticos ſanctum allocutus eſt Cyprianum: Abſit ab Eccleſia Romana, vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere, & neruos ſeueritatis, euer-

ſa Fidei

ſa Fidei maieſtate, diſſoluere &c.] Sicque priſtinum retinuerunt cum ſano capite coniuncta membra vigorem. Factum eſt igitur, vt quod maiorum exemplo fuerat faciendum, & facientibus bene ceſſiſſe ſciretur.

At hic (quod lamentatus eſt [a] Ieremias) defecit ſufflatorium, in igne combuſtum eſt plūbum. Fruſtra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non ſunt comſumptæ.] & quod queritur [b] Ezechiel dicens: Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata à ſordibus tuis. Ego Dominus locutus ſum.] Quibus ita peccantibus alterum de duobus euenire ſolet, & quod terribilius, illud, vt iſtiusmodi à Deo penitus deſerantur, ſecundum illud diuinum oraculum: [c] Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.] Vt ſit maxima omnium illa comminatio, quam intulit in furore ſuo per Ezechielem: [d] Requieſcet indignatio mea in te, & auferatur zelus meus à te, & quieſcam, nec iraſcar amplius.] Vnde & deducta vulgata illa antiquorum ore ſententia, à priſcis etiam gentilibus tamquam axioma recepta: [e] Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium,] ab antiquis etiam Chriſtianæ religionis [f] tractatoribus pariter vſurpata. Alterum vero totum miſericors & peccantibus maxime

a Ierem. 6.
b Ezech. 24.
c Ierem. 51.
d Ezech. 16.
e Senec. de diuin. pro. c. 4. ex Demetrio.
f Origen. in Periarc. Hieron. epiſt. 33.

xime vtile: nempe vt qui in conflatorio Eccleſiæ ſancto pioque ipſorum repugnante malitia, & aduerſante proteruia, mundari non meruerunt, in aliam longe ardentiorem, manibus hoſtium præparatam, incenſamque hoſtilibus flammis fornacem comburendi mittantur, vt factum eſt populo Iudęorum, cum eorum ciuitas cum templo in direptionem, combuſtionē, & deſolationem; ipſi autem dati ſunt in captiuitatem Aſſyriorum, ad quos iſta declamauerat iuſſu Domini Propheta ſanctus: [a] Eo quod verſi eſtis omnes in ſcoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ieruſalem, vt ſuccendam in ea ignem ad conflandum. ſic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requieſcam: & conflabo vos: & congregabo vos, & ſuccendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius &c.] quæ hæc & alia ibi poſita immenſa mala; quæ tamen & exoptanda magis fuerint, quam relinqui miſeros obſtinate peccantes, maiori ira Dei in æternum plectendos.

a Ezech. 22

At quid profuit, quod tu, confringens iugum Domini, & rumpens vincula ipſius, dixiſti: [b] Non ſeruiam?] cum iſta conuertantur in damnum tuum, ſicut populo illi, qui ligneas [c] confringens catenas, expertus eſt ferreas. Sic (inquiens Dominus) malitia tua [d] arguet te, & auerſio tua increpabit te, & ſcito, quia malum &

b Ierem. 1.
c Ibid. 28.
d Ierem. 2.

&amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.] Vis ſcire quam malum? ex verbis Domini facile eſt ſubducere rationem. Qui conteſtatus, ne vel vnus ex puſillis qui in eum crederent, contemni deberet, eſt comminatus ſupplicium quam acerbiſſimum in eum, qui ſcandalizauerit a vnum de puſillis: adeo vt ne in illud incurreret, expediret potius, vt ſuſpenderetur mola aſinaria de collo eius, & demergeretur in profundum maris. Quæ, rogo, pœna manebit peccantem in maximum, ſi ita horrenda atque terribilis teneat eum, qui peccauerit in puſillum? vnde merito tunc illud Dominus exclamauit: Væ mundo à ſcandalis. a Math. 18.

Vis adhuc ſcire quam amarum? Prophetica veluti in te conuerſa oracula intuere. Eſt namque ſermo Dei gladius vtraque b parte acutus ad feriendum, ſicuti anteriora, etiam poſteriora: vt vbi par culpa, par feriat quoque vindicta. Ieremiam itaque c audi & paueſce dicentem: Quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris, venit finis tuus pedalis præciſionis tuæ,] Præciſam namque te pedali præciſione à trunco per excommunicationis ſententiam conſtat. Poſthac bona quænam ſperanda? & mala quæ non timenda? à radice præciſo ramo quis vlterius viror? Radix eſt namque ex ſententia d Cypriani ipſa Romana Eccleſia, quæ plurimo germine ſe diffundens in arborē, b Apoc. 1. c Ierem. 51 d Cyprian. epiſt. 15.

in

in Catholicam creſcat, è qua ſi præciditur ra-mus, areſcit ad ignem. Ipſa quippe omnium in terra mater, vt Deus in cœlo Pater. Adeo vt eiuſdem [a] ſententia Martyris, habere non poſ-ſit Deum Patrem, qui non habet Eccleſiam matrem,] Romanam intelligens, dum ait, quod in Petro vna Chriſti Eccleſia, vna Catheda de-monſtratur. Vides igitur quam amarum, prç-ciſam te ab Eccleſia, præciſam eſſe pariter à Do-mino Deo tuo? Hæc vero damna veſtra dupli-cantur menſura conferta & coagitata, ſi non ſentitis ea veſtra colla prementia; ſed ſi con-temnitis, centuplicantur ipſa, immo creſcunt in infinitum. quæ tanta mala vt caueatis, hor-tamur, rogamus magis, & exoramus.

a Idem de Vnit. Eccl. Cath.

Sed quoniam vos, vt olim auerſatrix [b] Iſra-el incredibili aduerſus Deum contendens per-tinacia, adhuc inſane dicebat: Absque pecca-to, & innocens ego ſum. cum Deus ad eam: Ego iudicio contendam tecum, eo quod dixe-ris: Non peccaui, vos inquam, excuſantes ex-cuſationes in peccatis, immo defendentes, & redarguentes qui iuſte redarguũt, Deo pugna-citer & Eccleſiæ reſtitiſtis. prouoco vos ad pri-ma Chriſtianæ Fidei rudimenta, immo ad ipſi-us Naturæ cunabula, à quibus aberrantes, per deuia ferri, inferrique in abrupta precipitia ſit neceſſe.

b Ierē.2.3.

Iure namque diuino atque humano ſacra à

profa-

profanis eſſe debere diſtincta, & diuerſę cenſeri penitus rationis: norunt omnes, adeo vt de his nulla dubitatio eſſe poſſit. Sacra autē quam illæſa voluerit Deus in ſua Eccleſia conſeruari: cum plurima ſuppetant ex diuinis Scripturis exempla, vnum vel alterum tantummodo referemus, vt ſic breuiter cauſam abſoluamus. Quo enim iſta cuique hominum magis paterent ad ſenſum, voluit Deus altiſſimi parietis interſtitio ſacras ædas à profanis eſſe in templo diuiſas, vſque adeo, vt nequaquam Regibus liceret illum à Deo conſtitutum terminum tranſilire, ſed neque eidem appropinquare absque numinis offenſa grauiſſima. Hinc vehemens illa querela Domini in a Ezechiele aduerſus Reges Iuda: Fabricati ſunt, inquit, limen ſuum iuxta limen meum, & poſtes ſuos iuxta poſtes meos (& murus erat inter me & eos) & polluerunt nomen ſanctum meum &c. Si igitur non licuit Regibus appropinquaſſe termino præſtituto inter ſacra atque profana: quomodo in eum irrumpere, & ſuos intra ſacra ſepta erigere parietes licuiſſet? Ita plane erudiens Principes, longe diuerſa eſſe inter ſe iura templorum, atque regnorum. Quod omnibus conſiderandum proponi volens Deus, ſic alloquitur Ezechielem: Tu autem, fili hominis, oſtende domui Iſrael templum; & confundātur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam

a Ezech. 43

bricam, & erubeſcant quæ fecerunt. Ita planè fiet, vt & vos iſta metientes, erubeſcatis; vnde & magis pœniteat, non ſolum limen & poſtes iuxta ſacrum parietem extruxiſſe, ſed ſacrum diſſipaſſe, & veſtrum erexiſſe, dum quæ ſunt Eccleſiæ iura peruaſiſtis. quamobrem in

a Iſai. 30. vos illud accipite dictum ab Iſaia: a Erit vobis iniquitas hæc ſicut interruptio cadens, & requiſita in muro excelſo, quoniam ſubito, dum non ſperatur, veniet contritio eius, & comminuetur ſicut conteritur lagena figuli contritione perualida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea. Sed ne fiant iſta, hortamur, anteuertite precibus & pœnitentia.

Hæc de muro ex veteri Teſtamento, quæ in figura contingebant illis, in Nouum transferenda eſſe ſpirituali ſenſu monemur, ſed latiori menſura. Etenim in Chriſti Eccleſia non murum vnum tantummodo diuidentem inter ſacra atque profana poſitum eſſe ſcimus, ſed murum & antemurale, vt cecinit ſuo cantico

b Ibid. 26. Iſaias, dicens: b Saluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperire portas, & ingrediatur gens iuſta cuſtodiens veritatem, non autem profanans ſacra, diuina conculcans, temerans ſancta, & diſſipans Sanctuarium, quæ cum intus fuerit, iubetur proijci ab Eccleſia, ſecundum

dum illud Apocalypſis: a Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendacium.] a Apoc. 22.
In quorum ſortem conijcit idem b Iſaias, qui leges iniquas ſtatuunt, dicens: Væ qui condunt leges iniquas; & ſcribentes, iniuſtitiam ſcripſerunt. Quid facietis in die viſitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam veſtram, ne incuruemini ſub vinculo, & cum interfectis cadatis?] hæc tanta mala aggregata audiuimus, exigente diuina vindicta, in condentes leges iniquas. Sed quid ſi addatur, præſcribi eas & non ſubditis? plane tyrannicum eſſe, vno omnes ore clamabunt. Et ſi apponatur, & ſacris? nomen ſacrilegorum non effugient. Quod tantum crimen mox præcipuum ſenſit c Petrum vltorem. cui non ſatis viſum in vltionem facinoris eiuſmodi delinquentes ſententia anathematis ab Eccleſia ſeparare; ſed in terrorem credentium voluit eos interfeciſſe ſpiritu oris ſui, ita horribili delinquentium pœna ſanciens in Eccleſia diſciplinam, ne dicata ſemel ſaltem mentis propoſito dona Deo, quis impiè auderet attingere. Quod plane eo redditur execrabilius ſcelus, ſi lege firmetur, vt iure fieri videatur, qnod contra ius diuinum etiã vſurpatur. Stent igitur altiſſimi ijdemque fortiſſimi diuidentes ſacra à profanis exaltati à

b Iſai. 10.

c Act. 5.

Christo parietes, quibus Imperia ſunt diuina lege diſtincta, vt [a] quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo reddantur, ne quid à Principibus aduerſus perſonas Deo dicatas, vel bona eidem oblata, aut iura ipſi debita vendicentur.

a Math. 22

In quibus attendite quotupliciter deliquiſtis, cum primo leges ſancieritis in non vobis ſubditos homines Deo ſacros; deinde quod tuleritis eas aduerſus loca ſacra, & res ſacras, nempe bona Deo dicata; ac quod denique iura ſacra, vt veſtra ſtatueretis, penitus euerteritis, & quidem non ſine magno periculo lædendæ Catholicæ Fidei, in confundendo, immo euertendo ordinē hierarchicum, à Deo in ipſa Eccleſia Catholica antiquitus inſtitutum, à Christo confirmatum, prædicatum ab Apoſtolis, aſſertum in Concilijs, roboratum traditione, cultuque receptum ab omnibus orthodoxis Principibus, & alijs cunctis inferioris ordinis Christianis. Quæ enim (inquit Apoſtolus) [b] ſunt à Deo, ordinata ſunt. interuertitur quidem ordo hierarchicus, ſi quæ ſunt alterius, alter ſibi perperam ſumat. De huiuſmodi enim idem [c] Apoſtolus, qui fixos terminos ſacros transgrediuntur, hæc ait: Ignorantes enim iuſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti, vtpote redditi malo opere iniuſtiſſimi.

b Rom. 13.

c Ibid, 20.

Quid

Quid igitur vobis arrogatis de iuribus eccleſiaſticis ſancire leges, easdemque aduerſarias legibus eccleſiaſticis, quandoquidem laicis inconceſſum ſit etiam proficuas præſcribere de his leges? Audite quid in Romano Concilio ſub Simplicio Papa fuerit actitatum, vbi agens Baſilius vicem Odoacri Regis, legem tulit de non alienandis bonis eccleſiaſticis: cui vos contrariam promulgatis, vt alienari omnino debeant. Interceſſit enim tunc Maximus Bleranus Epiſcopus, qui conuerſus ad ſanctam Synodum dixit: De me licuit laico legem dare? Reſpondens ſancta Synodus, dixit: Non licuit, & recitata in Synodo ipſa lege, hæc de ea Eulalius Epiſcopus Syracuſanus: Scriptura, quæ in ſacro Concilio eſt recitata, nempe conſtitutio de non alienandis bonis eccleſiaſticis, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualida. Primum, quod contra Patrum regulas à laicis, quamuis religioſis, quibus nulla de eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vmquam attributa facultas, videtur. Deinde, quod nullius Præſulis Apoſtolicæ Sedis ſcriptione firmetur &c. Si iſtas neruoſas adeo antiqui Patres noſtri in Romano Concilio aduerſus laicos legislatores dixere ſententias: tolerabimus nos latas à vobis leges iniuſtas, atque damnoſas, bona eccleſiaſtica diſſipantes? cum latas à Regibus pro eorumdem conſeruatione proficuas, ea

tantum ratione, quod non eſſet laicorum præſcribere ſacerdotibus leges, Patres continuo abrogarunt?

Quam autem fuerint cauti poſteriores orthodoxi Imperatores Occidentales, ne quid inconſulto Romano Pontifice ſtatuerent in Eccleſia, etiam ſi pro Eccleſia: deducantur in exemplum vertices illi ſæcularis potentiæ, toto orbe cõſpicui, Chriſtianiſſimi Imperatores Carolus Magnus, & Ludouicus Pius, qui ſumma religione colligentes in vnum diligentia ſanctorum monachorum leges eccleſiaſticas ſuis admixtas: nonniſi eas prius recognitas ab Epiſcopis, probatas vero ab Eccleſiæ Romanæ Pontificibus, edere præſumpſerunt, prout ex eorumdem præfationibus conſtat. Qui plane nihil antiquius ſemper habuerint, quam eccleſiaſticam libertatem, in primis vero auctoritatem primariam Romanæ Eccleſiæ ſartam tectã poſteritati mandare. Hinc illud apud eos: [a] Cõſtitutiones contra canones & decreta Præſulũ Romanorum, ſeu reliquorum Pontificum, vel bonos mores, nullius ſint momenti. & inferiũs de auctoritate Papæ ſuper omnes Epiſcopos: [b] Comprouincialis Synodus retractetur per Vicarios Vrbis Romæ Epiſcopi, ſi ipſe decreuerit. Quod ſi quid criminoſum per clericos cõmitti contingeret; quid in eos agendum, cenſet Carolus cum Epiſcopis Romanum [c] Pontificem

a Capitul. lib. 7. c. 265 267.

b Lib. 5. c. 33.

c Lib. 7. ep. 187.

ficem conſulendum. itidem, ne quid graue, inconſulto Romano Pontifice ageretur: &, Si maiores cauſæ in medio fuerint deuolutæ: ad Sedem Apoſtolicam (vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) incunctanter referantur. Si hæc ergo, quæ in fauorem Eccleſię ſancita eſſent, non abſque confirmatione ſummi Patris Romani Pontificis edere præſumpſerunt Imperatores Chriſtianiſſimi: qua fronte alij, quorum ve exemplo, niſi Iuliani Apoſtatę, vel aliorum tyrannorum, aduerſarias ſanctæ Eccleſiæ iuribus leges ſcribunt, & promulgant? Audite poſt alios ex Ioanne [a] Damaſceno, quorumnam ſit iura eccleſiaſtica condere, cum poſt multa eodem argumento tractata ſubijcit iſta: Regum eſt ciuilis adminiſtratio; eccleſiaſtica vero conſtitutio paſtorum atque doctorum. & inferius: Non ſuſcipio Regem ſibi ſacerdotiū per tyrannidem vendicantem. & poſt enumeratos Imperatores Orientales tyrannice rem agentes ſubdit: Non regijs regulis, ſed Patrum inſtitutis tam ſcriptis, quam non ſcriptis Eccleſiam cenſeo conſtitui, & gubernari debere.

[a] Ioan. Dama. de imag. orat. 2.

Sed audire optimi Imperatoris Baſilij Macedonis verba, & exempla imitamini, ita in Octaua Synodo œcumenica Catholicos laicos alloquentis: De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui abſolute conuerſamini, quid amplius dicam, quam quia nullo modo

nobis licet de eccleſiaſticis cauſis ſermonem mouere, neque penitus reſiſtere integritati Eccleſiæ, & vniuerſali Synodo aduerſari. Hoc enim inueſtigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdorum eſt, qui regiminis officium ſortiti ſunt, qui ſanctificandi, qui ſoluendi & ligandi poteſtatem habent, qui eccleſiaſticas & cœleſtes adepti ſunt claues: non noſtrum qui paſci debemus, qui ſanctificari, hoc eſt benedici, qui ligari, vel à ligamento ſolui egemus. Quantæcumque enim religionis & ſapientiæ laicus exiſtat, vel etiam ſi vniuerſa virtute intus polleat, donec laicus eſt, ouis vocari non deſinet. Rurſus Epiſcopus quantacumq; ſit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec Antiſtes eſt, & veritatis verbum rectè prædicauerit, paſtoris vocationis & dignitatis damna non patitur. Quæ ergo nobis ratio eſt in ordine ouium conſtitutis paſtores verborū ſubtilitate diſcutiendi, & ea quæ ſuper nos ſunt, quærendi, & ambiendi? Oportet ergo nos cum timore & fide ſincera hos audire, & facies eorum vereri, cum ſint miniſtri Domini omnipotentis, & huius formam poſſideant, & nihil amplius, quam quæ noſtri ordinis ſunt, requirere. Nunc autem, vt videmus, adeo multos malitia in inſaniam accendit, vt obliuiſcentes proprij ordinis, & quod pedes ſint, minime cogitantes, legem ponere velint oculis, non vt natura

tura

tura ſe habet. & inferius: Itaque moneo & exhortor omnes qui tales ſunt, vt maledictum & alternum odium auertentes, & iudicare iudices deſinant, attendant ſibi, & ſecundum diuinam voluntatem conuerſari contendant. Nam non quieſcet ſupremum iudicium, ſed contra diſſidentes diuinus furor ſtillabit, & iuſtam vltionem opere cunctis oſtendet. Hæc Baſilius. Quæ paulo fuſius ad verbum retuliſſe voluimus, vt tanti Imperatoris exemplo intelligatis, quam reuerentiam & obedientiam rebus ac perſonis eccleſiaſticis exhibere debeatis. Sed alia innumerabilia eaque clariſſima in hoc genere exempla breuitatis cauſa recenſere prætermittimus.

Eſt autem illud omnino falſum, quod ad peccati excuſationem affertis; id ipſum ſcilicet factitatum à veſtris anteceſſoribus, qui ſe nemini ſubijcientes, quod proficuum Reipublicę videretur, hoc ſtatuerent. At ſecus quidem illi, qui quod ſibi ſcirent legibus eccleſiaſticis inconceſſum, nequaquam audebant decernere ſuis legibus, ſed extorquendum putabant per Patriarcham, quod negandum ſibi ſcirent à Romano Pontifice. In hoc ſane vobis modeſtiores, quod non auderent condere leges de his, quæ noſſent ad forum eccleſiaſticum pertinere. Vt hæc autem euidentiori percipiatis exemplo, cum plures extent de his literæ, vnæ

 illæ

illæ, quæ & breuiores, recitandæ hic erunt Innocentij Papæ III. datæ ad Patriarcham Cō-ſtantinopolitanum, ciuem Venetum, nuper creatum, cum ab ijsdem Venetis ſimulq́ue Gallis ipſa Cōſtantinopolitana ciuitas eſt capta anno Salutis milleſimo duceteſimo quarto. Sic enim ſe habent, vti leguntur in codice Actorū eiusdem Pontificis: qui ita incipit à miniſterio ſibi à Deo credito in regimine vniuerſalis Eccleſiæ:

Ad hoc (inquit) Deus Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, qui plenitudinem habet eccleſiaſticæ poteſtatis, ſuper [a] gentes & regna conſtituit, vt iuxta verbum propheticum euellat & deſtruat, diſſipet & diſperdat, quæ in agro Dominico tuæ culturæ commiſſo inutilia reperit & nociua, iuxta quod alibi ſibi præcipitur à Domino per Prophetam: [b] Diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quia prorſus illicitum, non eſſe ſeruandum, quod à te Venetijs conſtituto fuit à Venetis violenter exortū, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit (vt videlicet neminē ſis facturus Canonicum in Eccleſia ſanctæ Sophiæ niſi Venetæ nationis, vel qui cōtinue per decennium Venetijs habitaſſet: quodq́ue bona fide, modis omnibus, quibus poteris, laborabis, vt ſemper in eccleſia ſanctæ Sophiæ ſit de Venetijs Patriarcha, ſaluis tamen in omni-

a Ierem. 1.

b Iſai. 58.

omnibus ApoſtolicæSedis iure,auctoritate,reuerentia, & honore. licet hæc conditio ſtaret adiecta,vt non ſit in ſcripti s redacta) præſentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus ſancti diſtricte præcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obſerues, cum Sanctuarium Dei nō ſit hereditario iure ab aliquibus poſſidendum, ſed in omni gente,qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Domino: præcauens diligenter, ne poſt hoc Apoſtolicæ Sedis præceptum in prçmiſſis articulis iterum delinquas. Qui ſi de cetero ſolos Venetos in eccleſia ſanctæ Sophię Canonicos inſtitueris, aut ad hoc impenderis operam qualemcumque,vt ſemper in eadem eccleſia ſit Venetus Patriarcha,in ipſa non ponendo Canonicum, niſi iuret, quod numquam alium de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham: nulla deinceps ratione ſuper his poteris excuſari. Sed nec illud obſerues, quod abſq; iuramento diceris promiſiſſe, vt neminem Archiepiſcopū præter Venetum in tota facies Romania. Ne vero prçtextu iurationis canonicæ, aut cuiuſcumq; promiſſionis obtentu talia de cætero præſumantur, aut ſi prçſumpta ſint obſeruentur: nos obligationes huiuſmodi auctoritate Apoſtolica irritamus, ſub interpoſitione anathematis prohibentes,ne quis ea obſeruare præſumat: tibiq; præcipimus, vt id Canonicis ſanctæ Sophiæ non ſolum inſtitu-

as, ſed etiam inſtituendo caute denunties, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licet autem plus debueris Dominum timere, quam homines, ne iurares aliquid propter homines contra Deum: ſi tamen in illo iuramento per vim & metum extorto præſcriptam adhibuiſti cautelam, vt iuraueris, ſaluo in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore: nos tibi delictum humiliter confitenti ex ſpeciali gratia indulgemus, vt huiuſmodi iuramentum nullum tibi poſſit præjudicium generare, dummodo præceptum, quod ſalubiter tibi facimus, ad ſaluandũ ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorem Apoſtolicæ Sedis, contra cuius ſtatuta, ea quæ ſunt iurata, redundant, fideliter exequaris.

Cæterum & ſi præſcripta nobis à tuis Nuntijs ſecreto fuerint annuntiata: noueris tamen pro certo, quod quædam eorum certa relatione prius fuerant noſtris auribus patefacta.] Hactenus litteræ Innocentij, quibus etſi non laudanda de maioribus veſtris annuntiãtur vobis, eos tamen reuerentiores fuiſſe, vt qui non auſi fuerint, vt vos facitis, de clericis leges ſancire, ſatis apparet. Nouerit ex ijſdem pariter, haud adeo nouum, vt inſurgant Romani Pontifices vindices aduerſus veſtros pro tuenda libertate eccleſiaſtica, ita quidem Innocentius.

Qui & ſi adeo redarguit Patriarcham pœnitenten-

tentem, ad Romanam Eccleſiam ſupplicē confugientē, qua reprehenſione, quibus cōminationibus & cenſuris exagitaſſet veſtros Præſules, quos non dixerim Epiſcopos tanto nomine indignos, ſed mercenarios, immo nec hoc nomine honeſtandos, cum nec ſibi fuga, vt aſſolent mercenarij, conſuluerint, ſed lupos potius nominandos, qui ſe lupo venienti coniunxerint, atque in gregis totius interneccionē miſcuerint. Quod nolim contumeliæ loco dictū accipiant: mendax arguar, niſi hoc ipſum Euangelica auctoritate cōſtiterit; nam cum præſtent ipſi, quod luporum eſt, lupos dici debere non renuant: eſt namq; luporum oues diſpergere, vt teſtatur [a] Euangeliſta: omnes autem ſchiſmaticos diſpergere, Christi IESV ſentētia illa firmatur, qua inquit: [b] Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui non colligit mecum, diſpergit.] Quod iure in eius Vicarium transferatur, vt diſpergere ęque dicatur omnis, qui non colligit cum Romano Pontifice. nam audi Catholicæ Eccleſiæ tubam, S. [c] Hieronymū, ſcribentem ad Damaſum Romanum Pontificem: Quicumque tecum non colligit, ſpargit. hoc eſt: Qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.] Paſtorum vero eſt, Chriſto collaborare, pro eius grege ex aduerſo conſurgere, Principibus plus æquo ſibi ſumentibus ſacerdotali vigore reſiſtere, conſtantia infracta reprehendere. quod & nauiter

a Ioan. 10.

b Luc. 11.

c Hier. ep. 57.

nauiter ab alijs omnibus Romanis Pontificibus actitatũ ſcimus aduerſus quoſcumq; Principes, vt continuo inſurgerent legum Principũ abrogatores vel correctores. Vt feciſſe S. [a] Gregorius inuenitur, qui legem Mauritij Imperatoris, cogentem ad militiam monachos, noñiſi emendatam promulgandã curauit. Præſtiterũt & hoc ipſum alij inferiorũ eccleſiarum Epiſcopi, & inter alios S. [b] Ambroſius acerrimus vindex eccleſiaſticæ libertatis, ne inuaderetur ea aliquatenus à laicis quamuis Imperatorib. orbis dominis. Qui & legem trium Auguſtorũ aduerſariam eccleſiaſticæ libertati Mediolani tunc ꝓmulgatam [c] reuocari coegit, & edi omni errore purgatam.

a Greg. lib. 2. epi. 62. & lib. 7. ep. 10.

b Ambroſ. ep. 32. 33. vet. edit.

c Cod. Theod. li. 27. de epiſ.

Sed quid ſingulos memorẽ? iam ex ſacro œcumenico Concilio inferamus hic teſtimonium; ne quid Principes ſuis legibus ſibi arrogent cõtra leges eccleſiaſticas. In ſacroſan. Chalcedonenſi Concilio cum cauſa Epiſcoporũ ageretur, Euſtathius Beryti Epiſcopus ſic cõpellauit iudices cognitores: Num ſecundum canones eccleſiaſticos, an ſecundum leges Imperatoris cauſa dirimenda eſſet? Tunc ijdem interlocuti iudices, iſta dixere: Sacratiſſimo domino orbis placuit, nõ iuxta ſacras Imperatoris litteras & pragmaticos res ſanctiſſimorũ Epiſcoporũ procedere, ſed ſecundum canones à S. Patribus datos. Omni igitur ceſſante è ſacris pragmaticis definitione:

nitione: canones de hoc capitulo editi legantur.] hæc iudices cognitores, qui ad S. Synodũ conuerſi, hoc ipſum rogarunt, Vtrum ei placeat ex regulis Patrũ huius cauſæ quæſtionẽ examinari, an ex ſacris pragmaticis? ſancta Synodus dixit: Contra canones nihil pragmaticũ valebit, regulæ Patrum teneant.] hæc ibi, atq; modo ſatis de his quæ generatim ſpectant ad leges Principũ, latas de rebus atq; perſonis eccleſiaſticis. Nunc autẽ ſpeciatim (vt cominus rem agamus) deſcendamus ad eas, quas vos ſanxiſtis aduerſus eccleſiaſticã libertatem, quarum cauſa ab Eccleſia Catholica ſententia excommunicationis iuſtiſſime exciſi eſtis.

Redarguimini in primis litteris Apoſtolicis ſanxiſſe legem, qua cauetur, ne perſonæ eccleſiaſticæ ſæculares & regulares in bonis eccleſiaſticis à laicis poſſeſſis ſub quouis titulo, aut colore, iure prælationis, ſeu cõſolidationis directi cum vtili dominio, aut extinctionis lineæ, aut alia quauis cauſa bonorum prædictorũ proprietatem ſibi vendicare vllo vmquã tempore poſſint. Hoc eſt decretũ in conſilio veſtro firmatum, quo iura humana pariter ac diuina ſubuertere nitimini. nam cum & ꝑdones ab iniuſta poſſeſſione exturbare ſit vetitum, quomodo Chriſto ius acquiſitũ tollere præualetis? Verũ caput hoc ad emphyteuſes ſpectans ſuperfluum fuerit attigiſſe, eo quod à vobis veluti cauſa ca-

denti-

dentibus,in veſtris eſt litteris prætermiſſum ,iã euicta cauſa veſtro ſilentio: & quidẽ prudenter à male cœptis deſiſtentibus, manus dantibus. Quod ſi in reliquis id ipſum præſtitiſſetis, vere ſapientium ſpecimen numquã obliuione delendum poſteris edidiſſetis, quibus tantopere fruſtra laboratis præſcribere leges Deo penitus aduerſarias.

Exagitamini inſuper litteris Apoſtolicis,per vos ſtatutum,Ne quis eccleſias,monaſteria,hoſpitalia, atq; alias religioſas domos Venetijs,& vbiq; locorũ dominio veſtro ſubiectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet & erigat. Quam autẽ contra ius,faſq; id præſumpſeritis, quæ dicturi ſumus,vos cõmonebunt. [a] Clamat S. Ambroſius, cum vel vnam ſaltem eccleſiam in ampliſſima Mediolanenſi ciuitate Valentinianus orthodoxus Imperator expoſceret,& in negatã irrumperet, inquiens: Domum priuati nullo potes iure temerare; domum Dei exiſtimas auferendã? allegatur,Imperatori licere omnia,ipſius eſſe vniuerſa. Noli te grauare, Imperator, vt putes in ea q̃ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus. Scriptũ eſt: [b] Quæ Dei Deo, quæ Cæſaris Cæſari. Ad Imperatorẽ palatia pertinent, ad ſacerdotẽ eccleſiæ. Publicorũ tibi mœnium ius cõmiſſum eſt, non ſacrorum. Iterum dicitur mandaſſe: Debeo & ego vnam baſili-

a Ambroſ. ep. 33.

b Math. 22

baſilicam habere. Reſpondi: Non ſibi licet illam habere.] hæc S. Ambroſius ad Valentinianum orthodoxum & bene Catholicum Imperatorē, matris Iuſtinæ tamen inſtantia cauſam agentem Arianorum, qui eo quod vi ſibi vnam eccleſiam vendicare tentauit, licet dimiſerit: citò citius expertus eſt, quod Sanctus fuerat cōminatus, vt tyrañi gladijs confoſſus deſierit imperare. Quod S. Ambroſius in Occidente, id ipſum præſtitit S. Ioannes a Chryſoſtomus in Oriente. Cum Gaina tyrañus peteret dari Conſtantinopoli Eccleſiam vnā, & ad hanc concedendam Imperator inclinaretur Arcadius: reſtitit vtriq; Chryſoſtomus, Imperatori ſcilicet, quod promitteret, quod ſub iure ſuo non eſſet repoſitum, & tyraño, quod male peteret, quod non eſſet Imperatoris.

a Theod. hiſt. lib. 5. c. 32.

Sed non ſolum id tanti profeſſi ſunt ſacerdotes, ſed etiam ipſi modeſtiſſimi Imperatores. Nam illa Occidentalis Imperij culmina Auguſtiſſima, ęque ac robore militari potētia, ſimulq; doctrina rerum ſacrarū conſpicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur ſuper eccleſias nullum ſibi vendicandum eſſe dominium, vere legitimi laudati ſunt Imperatores, vt qui lege ſcripta profeſſi ſunt, non tantum in eccleſiarū conſtructione aliquod ius nō eſſe conceſſum Imperatorib⁹, ſed neq; absq; Epiſcopi licentia domi ſuæ Oratorij cōſtruendi habere aliquam facul-

tatem.

tatem. quod probe cognitum pragmaticâ ſanctione ita relinquere voluere teſtatū, his verbis: [a] Placuit nobis, vt (ſicut ab Epiſcopis & reliquis ſacerdotib. ac Dei ſeruis admoniti fuimus) ne capellæ in noſtro palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiant.] Si igitur nec capellam vnam & in ſuo palatio ædificandi absq; licentia Epiſcopi tanti Imperatores facultatē ſe habere teſtati ſunt; quomodo ædificandi eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem?

a Lib. 5. c. 182.

Verum habetis vos, quo magnopere gloriemini, habetis quem oſtendatis veſtræ legis auctorē Nicephorum Phocam Conſtatinopolitanum Imperat. qui reperitur veſtræ ſimilē condidiſſe legem, quam ob eius turpitudinē oportuit promulgaſſe elegantioribus fucatam coloribus. Ac plane talem vos imitatos eſſe hominē, eſt vt ex hoc magnopere erubeſcatis, vtpote monſtruoſum, fœdum, tam Græcorum quam Latinorum hiſtoricorū, & Luitprandi Epiſcopi Cremonenſis apud eum legatione perfuncti ſtylo exagitatum, & ad ſūmam turpitudinē denigratum, atq; infamiſſime deformatū. Huius Imperatoris, inquam, de his conſtitutio extat, ſed decurtata apud Theodorū Balſamonem, integra vero in codice Iuris Græcorum libro ſecundo Nouellarum conſtitutionū Imperatorū, quam

quam ob nimiam, deformem, & execrabilem prolixitatẽ hic deſcribere p̃termiſimus. conſulat ipſe Lector, ſi libet, eximiæ turpitudinis monimentum, ſed è Græcorum fontibus per vos tamq̃ à Solone atq; Lycurgo depromptũ. quam quidem tot coloratam fucis ſanctionẽ quis ipſo primo eius intuitu, meretricio deceptus ornatu, contemnendã eſſe putarit? Sed mala quæ ſecum plurima vexit, prudentiorem ſucceſſorem reddidit Imperatorẽ. Vtpote quæ primum quidem auctori ſuo peperit clades immenſas, parauerit Imperium funeſtiſſimum, & tandẽ eidem attulerit mortẽ acerbiſſimam. Sed nec finis malorum in nece promulgatoris, verum quamdiu ſanctio illa nõ ſancta, ſed impia viguit (ꝙ fuit ſpatium annorũ vigintitrium) vigens iugiter ipſa fuerit peſtis totius Imperij. ꝙ diſertis verbis teſtatus eſt, qui eam abrogauit Baſilius iunior Imperator, cuius cõſtitutio à Theodoro Balſamone ſic breuiter recitatur:

Diuinitus conſtituta maieſtas noſtra, cum & à monachis, quorũ teſtata pietas ac virtus eſt, & ab alijs multis cognouerit, legem à domino Nicephoro vſurpatore Imperij de eccleſijs Dei, religioſiſq; domibus latam cum præſentiũ malorum, tum vniuerſalis huius ſubuerſionis atq; confuſionis cauſam & radicem extitiſſe, velut non ad iniuriam, contumeliamq; dumtaxat eccleſiarum & religioſarum domuum, ſed ipſius

quoq; Dei conditam: cumq; adeo re ipſa ſic cō-
paratum id eſſe cōpererit (nam ex quo lex iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernūm vſq; diem ætatis noſtræ contigit, ſed potius è contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit) ſtatuit per religioſam hanc auream bullam, cui ſubſcripſit, legem illam prius latam ab hoc præſenti die ceſſare debere, ac deinceps irritam, nulliusq; momenti manere: conditis ante ipſam legibus, tam de eccleſijs Dei, quam religioſis domibus vim & robur ſuum obtinētibus, quas & illuſtris auus maieſtatis noſtræ, & pater eiuſdem & abauus optime ac religioſiſſime promulgarunt. Vtq; ſancta & immutabilis eſſet hæc cōſtitutio: propria manu ſubnotatā, aureo quoq; ſigillo ſubſignari iuſſimus menſe Aprilis, die quarta, Indictione prima, anno ab origine mundi ſex milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto.] eſt annus ſalutis nongēteſimus octogeſimus ſeptimus. Augiſtis, maioris fuiſſe auctoritatis apud Imperator. Baſilium aliquot monachos petentes ab eo legis ſacrilegæ abrogationem, quam apud vos ſummam dignitatem tanti Pontificis, id ſæpius litteris rogantis, & cōminationibus poſtulantis? Toleraturus ergo ne ipſe erat id genus legis veſtræ, q̄ etſi non aliunde, ex ſui antiqua origine magnā ſecum afferret infamiam: quā etiam vt omniū malorū fontē ſucceſſor pius Imperat. obſtruxit?

Vultis

Vultis & de his in Occidentalibus oris exemplum audire lugubre, hiſtoriam audire tetram, quanta ſecum attulit damna vna edita ab Imperatore ſanctio aduerſaria eccleſiaſticæ libertati? Audite breuiter, quæ malorum atrocitate longiori ambitu circumducenda eſſet eratio. a Valentinianus eius nominis nouiſſimus Imperator, anno Redemptoris 452. vbi poſt proſtratum anno ſuperiori in Gallijs Attilã, legem illam ignominioſiſſimã tulit, qua eccleſiaſticum tribunal penitus tolleretur: mox ſecundum illud Danielis: b Datũ eſt illi robur propter peccata,] eiuſdem Attilæ exciſa potentia adeo rurſum viruit & refloruit, vt eodẽ anno exciderit Aquileiam, aliasq; Galliæ ciſalpinæ nobiliſſimas ciuitates attriuerit, & niſi obicem paſſus eſſet Romanum Pontificem S. Leonem, eius ſemel accenſa flamma vniuerſa Italia cõflagraſſet. Ita plane euidenti fuit demonſtratum exemplo, nihil aliud fuiſſe, præſcripſiſſe Imperatorem leges cõtra eccleſiaſtica iura, quã hoſtes erigere iam bello proſtratos in exterminiũ totius Imperij, q̃ paulo ante fuerat victorijs clariſſimis illuſtratum. Nam & poſt eamdem latã legem, alijs & his maiorib. fuit cladib⁹ labefactatum, Vrbe ipſa à Genſerico capta. nec deſiere mala, quousq; peſſima illa, fons malorum omnium, lex permanſit. Audiſtis quæ Oriens, quæ & Occidens clament de ſanctionib. aduer-

a Nouell. Valent. tit. 12. de Epiſcop. iudicio 10.

b Dan. 8.

ſus Eccleſiæ iura editis, tunc nimirũ ruere Imperium, cum ipſæ vigeant. Et vos qui ex Aquileiæ cineribus orti eſtis: cauete ne ex eadem cauſa in cineres reuertamini.

Iam tranſeamus ad aliam legem per vos male ſancitam de non relinquendis eccleſijs, vel perſonis eccleſiaſticis bonis immobilibus absq; Senatus veſtri licentia, cuius cauſa etiam cõmeruiſtis excõmunicatione percelli. Ita plane vos eſtis in ijs ſecuti eumdem execrandũ Nicephorum Imperatorem, in cuius conſtitutione verba iſta legiſtis: Itaq; ab hoc tempore nemini liceat nec fundos, nec agros, nec loca, monaſteriis, aut gerocomijs, aut xenonibus quomodocumq; transmittere, adeoq; nec alicui metropoli, vel Epiſcopatui &c.] quam legem vt Imperio damnoſiſſimã, vt audiſtis, Baſilius Imperator ſumã deteſtatione penitus abrogauit. Cuius vel tantum originem oſtendiſſe, confutaſſe eſt, & abrogationem appoſuiſſe, eſt expoſuiſſe palam opprobrio. At ſcimus pariter, & antiquitus vetitum legibus Imperatorũ, ne quid caperent clerici teſtamento viduarum. Reperitur enim [a] Valentinianus vna cum Valente & Gratiano Imperatorib. ſanxiſſe eiuſmodi legem, ſed tamen non ſine Damaſi Papæ coniuentia, ad cohibendũ ſcandalum & auaritiam clericorũ, per S. [b] Hieronymum ſæpe declamatam, & per S. [c] Ambroſium deploratam. Sed eam [d] Marcianus

a Lib. 2. de Epiſ. & cleric. in C. Theod.
b Hier. ep. 2. 3, 22.
c Ambroſ. ep. 31. 32. & ſerm. 7.
d Marcian.

cianus Imperator ampliſſime reuocauit, cum Nouell. tit. 5.
capta Vrbs eſſet à Vuandalis, quaſi ob iniquas leges Imperatorum tanta clades ab irato numine inferretur. Illud demum ſic habeto (ne in his diutius immoremur) nullam hactenus ꝑmulgatam fuiſſe legem, eamq́; publicis tabulis indictam ad cõmunem populi vſum, q̃ contra iura Eccleſiæ eſſet, quin fuerit contrarijs legibꝰ abrogata. Stabunt ne veſtræ? cum ſcriptũ ſit: a Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur?] minime gentium. Vel ſtare non poterunt quæ ædificatæ ſunt ſupra b petram leges eccleſiaſticæ, ſuper verbũ Domini, ipſo cœlo etiam firmiores? ſiquidẽ ſcriptum c eſt: Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea nõ præteribunt?] Stabunt, ſtabunt, inquam, d verbo Domini conſolidatæ, eo quod nec portæ inferi præualebunt aduerſus eas. Porro per inferi portas interpretati ſunt plures ſanctorum Patrum, potentiam ſęcularem Principum iniquorum.

a Matth. 15

b Luc. 6.

c Math. 24

d Idem. 16.

His ꝓ litteris Apoſtolicis præmiſſis, iam veſtras, atq; primum illas ad Eccleſiarum Præſules à Duce datas inſpiciamus. Quis exiſtimare potuiſſet, tantum Ducem tot tantorumq́; beneficiorum recens à Sede Apoſtolica perceptorũ adeo profunda teneri potuiſſe obliuione; quorum ſaltem vinculis contineri in officio debuiſſet, ne adeo ab ipſa pertinaciter reſiliret?

liret? Recens memoria eſt, cum vobis oppreſſis tyrañide Ottomannica, iacturam paſſis inſulę Cypri, amiſſuris proxime Cretam, inhiante tyranno ad extremã veſtri dominij euerſionem; Sedis Apoſtolicæ Præſul ſanctiſſimus Pius Quintus ſacro fœdere ſumã potentia in ſumma difficultate diuinitus concinnato, adeo admirandæ victoriæ fuerit auctor, & retinendæ libertatis adiutor. Cuius erga vos adeo ingentis impenſæ beneficentiæ & munificæ largitatis tranſierũt onera ad ſucceſſores, relicta adeo Eccleſia obærata, vt æris alieni diſſoluendi reliqua nulla ſit ſpes, oppignoratis redditib⁹ eccleſiarum. Cuius beneficij ſi memores, ſi grati (quod & Ethnici faciunt) fuiſſetis, quæque grauiſſima ab eadem ſancta Sede vobis impoſita perpeti potius, quam ab ea auerſione ſchiſmatica ſcindi debuiſſetis. Audite quæ vos immenſe redarguat vere ſumõ Principe digna ipſo Carolo Magno ſententia, vna cum alijs ſacris legibus promulgata: In memoriam, [a] inquit, beati Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Quare ſeruãda eſt cum manſuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur iugum: tamen feramus, & pia deuotione toleremus.] hæc ipſe.

a Diſt. 19. c. 3.

Dux

Dux autem veſter, ꝙ ad ſalutem, non ad interitum promulgatum eſt in vos de illata excommunicatione decretũ; nulla ſuæ ſalutis, vel ſuorum habita ratione, mox contumaciæ plenas, contemptu refertas eas ad Præſules litteras dedit, quarum ſola memoria veſtra poſteritas ſit ſuffundenda pudore. Sed quid erit? iuxta Sapientem; Id quod fuit: [a] quod & ita ſcriptum legitur in ſacris oraculis: Sedes ducum ſuperborũ deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis: Radices gentium ſuperbarum arefecit Deus, & plantauit mites pro eis ex ipſis gentibus.] Quod fecit, facturus eſt ſemper Deus, apud quem nulla eſt acceptio perſonarum, vt par pari feriat vindicta delictum, niſi vincens Deum pœnitentia intercedat. Ad quam capeſſendã vt vos adeo reſilientes reddamus procliuiores, prouocandum eſt ad maiorum exempla, quib. innoteſcat, quantopere minorum quoq; Epiſcoporum ſint reueriti ſumi Duces vtrumq; latas excõmunicationis ſententias. Tempore Honorij Imperatoris Bonifacius Comes, dux totius exercitus tantæ erat auctoritatis, vt eius tantum nutu vniuerſum Imperium contremiſceret. Cum eſſet in Africa, atq; Hippone ſceleſtiſſimum hominem cõfugientẽ ad eccleſiam è liminibus raptũ detruſiſſet in carcerem: S [b] Auguſtinus hæc audiens ad ipſum perbreues mox has litteras dedit, quibus abſq; alia citatione,

a Eccls. 10.

b Auguſt. epiſt. 6. in appen.

 vel

vel commonitione præmiſſa, ſententiam excommunicationis intorſit:

Miror quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante, frater, hominem de eccleſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitiuus, poſſet proculdubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regē intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine cōmutatus. Nam vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meū chariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum reuoca, quem vt irreligioſiſſimū rapuiſti. Oblatio vero domus tuę à clericis ne ſuſcipiatur indixi, cōmunionemq; tibi interdico, donec peracta pro auſibus vel errore à me definita tibimet pœnitentia & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Auguſtinus, erectus ad vltionem ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hæc reſpondiſſe putas tantum Comitem, ducem exercitus, ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis:

Humilis ſaluto, quod primum eſt. Suſcepi autē tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena.

plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur: nec debet Epiſcopo denegare quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominē ergo, pijſſime Pater, è liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorq; ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio, Dei & Sanctorum eius regimine viuo. Illum itaq; virū morte digniſſimum, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis iuſſionibus donamus illæſum. Agnoſco culpas, indignæ meę lacrymæ jungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota, nigro inſcripta titione, deleri. Eccleſiæ mihi introitus non negetur: illic ſpero veniam, vbi admiſi culpam. Oblatio vero domus meæ (vt tua ſanctitas iuſſit) ad cæleſtis Regis menſam eius manib. offeretur.] hæc Bonifacius, deferens in omnibus ſacerdoti; ſicut & Stylico ſancto Ambroſio, æque petenti reddi ſibi delinquentem ab altari euulſum Creſconium, qui timore percitus ob vindictam militibus diuinitus illatam, qui ſuo iuſſu ſacrilegiū perpetrarant, per multos dies per pœnitentiā (vt [a] Paulinus ait) eidem S. Epiſcopo ſatisfaciendum curauit. Addimus his & tertium exemplum de Andronico Præſide Pentapolis in Aegypto, qui eo quod ſuum edictū conuicijs plenum in eccleſia ſuſpendiſſet, à Syneſio Ptole-

[a] Paulin: in vita S. Ambroſ.

maidis Epiſcopo, collecta ibi Synodo, nulla p̃-uia citatione cõmonitus, terribili anathematis ſententia perculſus & magiſtratu abdicatus, magna animi ſubmiſſione pœnitentia præuia admitti ab Eccleſia, à qua excluſus fuerat, multum rogauit. hæcq; cum Arcadius imperaret in Oriente.

At quid ex plurimis paucos memorẽ clariſſimos præfectos prouinciarum, cum & ipſi Imperatores & Reges magnam inde ſibi gloriam compararunt, quod à Pontificib⁹ perculſi ſententia anathematis, haud contumaces ſunt eiſdem aduerſati, ſed obſequentes eorum mandatis, vt ex qua pulſi erant, in eccleſiam admitterentur, nihil prætermiſerunt humilitatis officij, atq; pœnitentiæ impoſitæ diſciplinæ; vt qui primus inter eos initiatus eſt Chriſtiana religione [a] Philippus Auguſtus, Theodoſius Imperat. & poſt alios multos, quos breuitatis cauſa prætermittimus recenſere, qui apud vos veniam ab Alexandro Papa humili obſequio promeruit Fridericus: vnde ſummam peperit ſibi laudem, & conciliauit honorem. Sicut è contra illi ingentem cõtraxerunt infamiam, & ignominioſum adepti ſunt nomen ſchiſmaticum, aut hæreticum, qui contra ſtimulum calcitrantes, reluctati ſunt diſciplinæ, exulantes ab Eccleſia, redditi etiam cœleſtis gloriæ exheredes, excuſantes excuſationes in peccatis, & reijcientes culpam

[a] Euſeb. hiſt. lib. 6. c. 27.

culpam in Pontificis auſteritatem: vt feciſſe reperitur, & ſuis ipſe Dux veſter teſtatus eſt litteris.

Quibus quidem primum de S. D. N. vehementer expoſtulans queritur, ꝙ miſſus ad eum à ſe Legatus ipſius aures reperiſſet occluſas. At quid? Num quia exauditus non eſt, auditus nõ fuit? Hoc certè nemo negarit, cum alioquin nec audiri meruerit, qui non obediturus aduenerat, ſed contradicturus Pontifici, vt exitus declarauit, ſecundum illud Oſee: [a] Vnuſquiſque non iudicet, & non arguatur vir: populus enim tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacerdoti,] profundum id malorum eſſe ſignificans, cum non obeditur, ſed contradicitur ſacerdoti. vbi in eamdem ſententiam ſanctus Hieronymus: [b] Nunc quia in ſceleribus perſeuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt, audiunt; Non eſt neceſſe, vt veniatis ad iudicium, vt in veſtris flagitijs arguamini; quia tantæ eſtis impudentiæ, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam.] hæc & alia S. Hieronymus. Secundum iſta & [c] Nicolaus ſanctiſſimus Pontifex prohibuit Lotharium Regem venire Romam ad dicendam cauſam, vt quod non mereretur audiri, qui hactenus ſæpe monitus, mandatis Põtificijs obedire cõtempſiſſet, licet ꝓmiſiſſet ſæpius, ſe omnibus ꝑceptis Pontificijs pariturũ. Nam in epiſtola ipſius Nicolai

a Oſee 4.

b Hieron. in Oſe. c. 4.

c Nicol. ep. 27. & 55.

a Nicol. epiſt. 9.

ad aLudouicũ & Carolum FrancorũReges hæc poſt multa: Ipſe quidẽ Lotharius nobis & vobis per Imperiales Legatos mandauit, ꝙ Romã vellet venire. Cui interdiximus,& omnino interdicimus, vt iter talis, qualis nunc eſt,non arripiat, eo ꝙ S. R. E. talẽ reſpuat, & contemnat, & in hoc perſeueret,quod late in toto diffuſum eſt orbe.] quod ſcilicet vxore abiecta, pellicem introduxit. At quid æquius videri poſſet, quam ſi Rex reus ſuam præſentiam iudici exhiberet? Sed quia admonitionib. Pontificijs nõ obtemperaſſet: reijcitur vt indignus qui ſe cõferat audiendus ad Apoſtolicũ thronum. ſubdit demũ: Quod ſi, inquit, contra propoſitũ noſtrum forte præſumpſerit venire Romam: minimè cum qua cupit honeſtatẽ vel hic ſuſcipietur, vel hinc profecto regredietur.] Quid igitur expoſtulat Dux miſſum à ſe Legatum occluſas reperiſſe Põtificis aures,cum ob ſpretas tot antea præcedẽtes admonitiones eiuſdem ſum̃i Pontificis, nec ipſe Dux, exemplo Lotharij Regis, admitti debuiſſet in Vrbem, ne dum ad ipſius Pontificis audientiam? Ita quidem, ſi tanti prædeceſſoris exemplo ſanctitate atq; ſcientia eminentiſſimi res tractanda fuiſſet: vt nihil ſit penitus,ꝙ queri poſſitis,etiam ſi Legatus veſter nullatenus fuiſſet auditus. Vel ſi agendum fuiſſet exemplo Alexandri Tertij Romani Pontificis,qui Legatos Regis Anglię miſſos, excuſaturos Regẽ ipſũ,

quod

quod mandatum non dediſſet de inferenda nece S. Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo (quod reuera non fecerat) negatus eſt tamen illis ab ipſo Papa auditus, quouſq; iuratoria cautione adhibita ex parte Regis promiſiſſent, Regem ipſum omni obſeruantia & obedientia ſubiturũ iudicium in omnibus Apoſtolicę Sedis, eiuſdemq; in omnibus ſententiæ pariturũ. Qua ratione neq; veſter Legatus admitti debuiſſet ad audientiam, quẽ ſciret Pontifex non ad parendum, & iurandum obedientiam, ſed ad refragandũ, & contradicendũ à vobis miſſum fuiſſe.

Quoniam vero peculiare eſt malis Principibus, qui Apoſtolicæ Sedis iudicium vitare conantur, aliquid excipere, quo vel ſaltem contemptũ pariant iudicanti, vt illud maxime, quod nimia celeritate præcipitauerit ſententiam, potius quam ex præſcripto canonum ſeruato ordine iudiciario, tulerit. Fuit olim iſta querela Michaelis Imperatoris aduerſus eumdem, de quo ſupra, Nicolaum Pontificem; qui redarguens ipſum oſtendit, ſatis eſſe, abſq; aliquo ſeruato iuris ordine ſummo Pontifici, ſi quomodocumq; rem compertam habuerit, & quomodolibet delinquentes Principes cõmonuerit; & ſi non parerent, abſq; alio ordine iudiciario in contemptores vel contumaces excõmunicationis ſententiam ferat: idq; factitari ſolitum ab ipſis, ſi quid aduerſus Principes emerſerit con-

contentionis. Adeo vt nulla poſſit legitima eſſe querela aduerſus Sanctiſs. D. N. Paulum V. qui in eos commonendo multus fuerit, & nihil omnino profecerit. His itaq; dilutis obiectionibus, iam quæ poſt hæc in ijſdem Ducis litteris ad Præſules ſubijciantur, videamus,

Sunt plane huiuſmodi, quod ab exordio naſcentis Eccleſiæ ab his qui ſe Catholicos profiterentur, contumaciores eſſe datas nullus inueniet: quippe q̃ acerbiſſimo ſint refertæ contemptu. Sed quæ in execrabiles cõtemptores

a Actor. 13. Paulus a Apoſt. ingerat, & vos pertingãt, audite: Videte, inquit, ne ſuperueniat vobis ꝙ dictum eſt in Prophetis: Videte cõtemptores, & admiramini, & diſperdimini, quia opus operor ego in diebus veſtris, opus quod nõ credetis, ſi quis narrauerit vobis.] Nempe quod deſinetis eſſe quod eſtis, dum male quæritis eſſe ſuper Eccleſiam, quod efficere non poteſtis. De vobis namq; eadem pertractantibus illud diuinitus

b Pſal. 2. ſcriptum oraculum eſſe ſciatis: Qui b habitat in cœlis irridebit eos, & Dominus ſubſanabit eos: hi namque, vti vos, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, nempe præſidentes ipſis ſacerdotes illa dicebant: Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipſorum.]

Quid aduerſus ſumum ſacerdotem ſibi arrogat quiſq; quantumlibet ſummus Princeps?

Etenim

Etenim cum reuera laicus tantum ſit, ouis eſt ex grege Petri, ſeu potius ouis fœtus. Siquidem quod Chriſtus dixit a ad Petrum: Paſce oues, paſce agnos; per oues rectores eccleſiarum interpretati ſunt Patres, per agnos ex eis in Chriſte genitos reliquos Chriſtianos. Audi compellantem te b (quiſquis es transgrediens terminos tuos) Apoſtolum Paulum, & dominium tuum iuſtis limitibus adeo coarctantem, vt extra eos qui ſunt tibi ſubditi, nullam in reliquis te habere ſentias poteſtatem, vt eos iudices. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum ſeruum? domino ſuo ſtat, aut cadit.] Si alieni ſerui abripitur tibi Apoſtolica denuntiatione iudicium: quomodo præſumere poteris alterius fori non tibi ſubiectum ſaltem iudicare clericulum? quomodo diaconum, vel ſacerdotem? quomodo Epiſcopum? & (quod horrendũ dictu) quomodo tua ſententia condemnabis, & non horreſces Archiepiſcoporum, vel Patriarcharum ſententias iudicare; ac denique (c quod & mõſtrum atq; portentum Luciferi eſt) dices: In cœlum conſcendam ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, iudicabo iudicia Chriſti Vicarij, latas ab ipſo ſententias nullas eſſe propria denuntians auctoritate definiam; quod & feciſti. Sed ſic eleuatus certum caſum expaueſce, qui ſubditur: Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci,] adeo vt magno te ſcias periculo,

a Ioan. 21.

b Rom. 14.

c Iſai 14.

periculo, ſicut magno piaculo diuina tentaſſe, tribunalq́; diuinitus conſtitutum ſuper cœlum exaltatum, eius retractando ſententiam perua-
a 1.Cor.6. ſiſſe. Sed audi te abſterrentẽ Apoſtolum: a Neſcitis quia Angelos iudicabimus: quanto magis ſæcularia?] Venerandum ꝙ eſt Angelis, quomodo Principibus nõ reuerendum, quod contempſiſti tribunal, & contumelijs affeciſti? Da-
b Dan.13. nielis b thronum circumſtabant Angeli vindices: Petri Cathedram deſeret cuſtodia Angelorum vlciſcentium quidquid peccatur in eam?

Sed nulla grauior pœna peccati ipſo peccato, quo & nullum grauius impietate, quam parit contemptus, & alit. Nam audi ſanctum Marty-
c Cyprian. epiſt. 65. rem c Cyprianum, vbi redarguit diaconum cõtemnentem Epiſcopum: Hæc ſunt, inquit, initia hæreticorum, ortus atque conatus ſchiſmaticorum, male cogitantium, vt ſibi placeant, vt præpoſitum ſuperbo tumore contemnant. Sic de Eccleſia reciditur, ſic altare profanum foris collocatur, ſic contra pacem Chriſti & ordinationem, atque vnitatem Dei rebellatur.] porta igitur eſt hæc, quam aperit falſa iuſtitia, ex qua progreſſus patet in hæreſes ex contemptu, de
d Idem ep. 69. quo alibi: d Inde enim ſchiſmata & hæreſes obortæ ſunt, & oriuntur, dum Epiſcopus, qui vnus eſt, & eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundã præſumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus iudicatur.

Quis

Quis enim hic eſt ſuperbiæ tumor, quæ arrogantia animi? &c.]

Sed quantum te deſerat, & procul abhorreat iuſtitia quam præſumis, vt omnes intelligant, quæ ſunt abs te poſita contra ſententiam Apoſtolicæ Sedis, hic reddamus: Ais inprimis, contra omnem rationis formam litteras Apoſtolicas eſſe conceptas, & aduerſus id ꝙ diuina Scriptura, Patrũ Doctrina, & ſacri canones docent, eſſe conſcriptas. Sententiam vero excõmunicationis ijſdẽ Apoſtolicis litteris promulgatam, non ſolum iniuſtam eſſe, & indebitam, ſed etiam nullam, nulliusq; momẽti illegitime fulminatam, nullo iuris ordine ſeruato.] iſta leguntur in illis totidem verbis expreſſa. ſed ſingula percurramus. Contra omnẽ rationis formam, & ſcita ſacrarum legum litteras aduerſus vos ab Apoſtolica Sede datas affirmas. Hic cogimur inuiti in memoriam reuocare, quæ per vos & veſtros miniſtros perperam perpetrata, diu multumq; diſſimulata ſunt ab Apoſtolica Sede; deplorata tamen ſemper, dum nulla penitus emendatio ſequeretur: quæ, ſi ex ſacrorũ præſcripto canonum res agendæ fuiſſent, guttas pluuiæ fulmina anathematis ſuperaſſent. Quot vidimus Romæ miſeros exulantes Epiſcopos, vobis ſubditis ciuitatibus præfectos, dira perſecutione vexatos, cum obrutã reuocare in lucem tentarent eccleſiaſticam libertatem?

D Quot

Quot clericorum inferioris ordinis perlatæ ſunt iugiter quærelę, de foro eccleſiaſtico intercepto, & expilatis bonis eccleſiarum, ſublatis iuribus, inuaſis eccleſijs, violato ſacro aſylo frequenter? Qui annuntiatus frequentior Apoſtolicarum litterarum contemptus, ipſius vero in primis Bullæ in Cœna Domini promulgari ſolitæ violatio, & cum violatione deſpectio? Prætermittimus verba contumelioſa, ſalſa dicteria, arguta ſcommata, irriſiones & inuectiuas, quibus iugiter exagitare conſueuerunt veſtri S.R.E. Clerum, iſthæc iugiter perpeti aſſuetum, non parcentes ei, qui Chriſti loco, ipſius voluntate, primarium thronum obtinet, ſummo Pontifici: vt pudeat nos iſta referre, quę vos inferre delectet. Hæc & alia id genus plurima ſæpe ingeſta, & audita frequenter ſunt pacifice, & æquo animo adeo tolerata à prædeceſſoribus clementiſſimis, vt ipſis iam ſua ipſorum patientia verteretur opprobrio, cum à nonnullis aduerſus eos zelo Dei æſtuantibus
a Marc.14 illud Dominicum iactaretur: a Simon dormis? Attamen paſſi ſunt potius inſimulari torporis, quam periclitari in Sede Apoſtolica tolerantiã;
b 2.Tim.2 expectans cum b Apoſtolo, ſi quando daret vobis Deus pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcentiam à laqueis diaboli.] Vbi vero cognitum eſt, etiam firmitate legum per vos veſtra obfirmata eſſe peccata: haud ampli-

amplius tolerantiæ tempus viſum eſt, ſed diuiſionis & combuſtionis, dicente meſſoribus patrefamilias illud Euangelicum: a Colligite zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendum. a Matth.13

Hic perpendite, an contra omnem rationis formam (quod obtenditis) diuinamq; Scripturam, ac doctrinam Patrum, & ſacros canones cuſtos ſacrarum legum Romanus Pontifex, poſt diu diſſimulatum patientiæ ſomnũ, tandẽ vindex euigilauerit: cum eidem omnes militent rationes, diuina aſpirent oracula, Patres faueant, conſentiant ſacri canones, quorum vos omnium contemptores, omni deſtituti ſacrarum legum præſidio, in illud abſurdum impegiſtis, dixerim & monſtruoſum, vtpote hactenus à Catholicis intentatum, à ſchiſmaticis tantummodo, & ab hæreticis vſurpatum, vt laici cum ſitis (quod neque ſibi Epiſcopi in Concilijs arrogarunt) pronuntiare audeatis, ipſam in vos promulgatam excommunicationis ſententiam à ſummo Pontifice eſſe iniuſtam, indebitam, nulliusq; momenti, atq; illegitimam, vtpote (quod ſubijcitis) nullo ſeruato iuris ordine latã. Vnde tanta vobis auctoritas, vt iudicetis Iudicem vniuerſorum, quem nullum hactenus Concilium legitime congregatum auſum eſt iudicare, cum ab eo omnia œcumenica Concilia accepere auctoritatem;

 vt abs-

vt abſq; eius ſententia ipſa nec œcumenica dici, aut indici potuerint; nec in eis ſanciti canones alicuius fuerint firmitatis, in quibus & frequenter ſit conclamatum: Prima Sedes à nemine iudicatur; & Pontifici dictum: Tua te ſententia purga, vel damna?] Iſta cum fuerint hactenus ſumma religione cuſtodita: quomodo laici hominis ſententia labefactantur, ac penitus infringuntur?

a Iſai. 37. Quis audiens iſta, non cum[a] Ezechia mox illud exclamet: Blaſphemiæ dies hæc?] & ſicut
b 4. Reg. 19 ille[b] Rabſacis litteras impias attulit in templũ,
2. Paral. 32 & expandit eas coram Domino: ita quicumque fidelis, in cuius manus eædem ipſius Ducis litteræ contumaces atque proteruæ peruenerint, legeritq; horrendas blaſphemias effuſas in cõtumeliam Apoſtolicæ Sedis, & contemptum eius, qui in ea à Chriſto per Spiritum S. magno miraculo poſitus ſedet Petri ſucceſſor, Chriſti Vicarius Paulus V. inferat eas in baſilicam Petri, admoueat Confeſſioni ipſius, ibidemque expandens eas, illatam tantam contumeliam eius Cathedræ clamet, & deploret iniurias, ipſumq; inuocet ſuæ ipſius, quam à Chriſto regendam accepit, Eccleſiæ defenſorem? vltores inſuper appellet ſanctiſſimos conditores canonum, & defenſores ipſorum Eccleſiæ Romanæ Pontifices, & Sanctos omnes, in quorũ omnium deſpectum præſumpta tanta abs te eſſe noſcuntur?

ſcuntur? Qui cum adeo contempſeris thronũ, in quo habita ratione connexionis membrorũ cum capite, ipſe Chriſtus inſedit: noueris ſummo damno tuo in petram impegiſſe; de qua primum ſit dictum in Pſalmo: a Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum.] & à Domino de eadem; b Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, confringetur; ſuper quem vero ceciderit, conteret eum,] ea nimirum confractione atque contritione, de qua iam dixerat ibidem verbis illis apertiſſimis: Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.] Petra autem ipſa, quouis impetu agitetur, verbo Domini confirmata, nullam ſit vmquã paſſura iacturam. Vera ne ſint iſta, periodus millenorum ac ſexcentorum annorum Chriſti regnantis edocet, qua innumeris impetita contrarijs petra iſta, ferro & igne tentata ſæpiſſime, nullam ipſa ſenſerit, ſed plurimam intulerit laceſſentibus læſionem.

a Pſal.140.

b Math.21.

Quomodo autem auſus es pronuntiare illegitimam, iniuſtam, ac dicere excommunicationẽ eſſe nullam, quæ auctoritate non caruerit pronuntiantis, cui nec alia neceſſaria defuerint ad actum legitimum conducentia: vnde omnes iſtæ tuæ de nullitate exceptiones neceſſe ſit euaneſcere? cum inducatur pariter neceſſario ex præmiſſis, nullo pacto dici poſſe eamdem eſſe ſententiam excõmunicationis nullam

vel iniuſtam, ſed omnibus eſſe conſentientem Eccleſiæ iuribus, & exemplis: quam neque indebitam (vt inique aſſeris) illegitimamve (vel vt male infers) aut nullius eſſe momenti (vt manifeſtiſſime erras) aſſerere quiſquam poterit, niſi cui Fides Catholica male oleat, & ſit Primatus ipſe Petri contemptui, exiſtimetque cum hæreticis recentioribus, Romanæ Eccleſiæ priuilegia non eſſe à Chriſto, ſed ab Imperatoribus, cum Patres & ſanctiſſimi martyres, [a] Irenæus, & [b] Cyprianus, qui [c] Fabiani locũ, Petri locum appellat, [d] Optatus Mileuitanus, ſanctus [e] Hieronymus, ſanctus [f] Auguſtinus, Fulgentius, ſanctus [g] Leo Magnus, Gelaſius, [h] Ioannes Papa & Martyr in epiſtola ad Iuſtinianum, Vigilius ad eumdem, [i] Gregorius Magnus, & denique omnes, quorum faſtidio eſt immenſum numerum recenſere, omnes inquã tam Occidentales, quam Orientales confeſſi ſint Patres, auctoritatem à Chriſto acceptam ad Romanos Pontifices per Petrum eſſe transfuſam: eorumdemque omnium vna eademq; ſit ſententia, Primatum Romanæ Eccleſiæ per Petrum à Chriſto deſcẽdere. Vnde omnes ſemper negarint ipſi Romani Pontifices, præſertim vero Gelaſius, Bonifacius, Nicolaus, & alij poſteriores, neque per Synodos, neque per Imperatores Romanam Eccleſiam eſſe, quod eſt, caput omnium Eccleſiarum, & ſuper omnes auctori-

a Iren. li.3. c.3.
b Cyprian. de vnit.eccleſ.
c Idem ep. 52.
d Optat cõtra Par.li. 2.
e Hier. ep. 57.58.85
f Augu. ep. 165. & cõtr.ep. Mar. c.4.& cõtr partes Donati.
g Leo epi. 55.89. & in homiliis frequẽter.
h C.de ſum Trinit. & Fid. cath.4
i Greg. M. lib.4. ep. 32.

auctoritate pollentem; ſed tantum Chriſti promiſſione, quod & omnes ſunt profeſſi ſucceſſores ipſius, ac denique omnes, quotquot nomen Catholicum meruerunt: vt iſta negaſſe, ſit omnino ab Eccleſia Catholica exulaſſe, & cum hæreticis Nouatoribus collegiſſe; quorum mentis obtuſæ argumenta repereris abundanter in Annalibus Eccleſiaſticis confutata.

Chriſti igitur priuilegio roborato Petri Apoſtolatu, eadem promiſſione vniuerſa eiuſdem eſt roborata ſucceſſio, de qua ad Anaſtaſium Imperatorem Gelaſius poſt alia, de iiſdem digniſſime ſicut iuſtiſſime prædicata: Imperi, inquit, poſſunt humanis præſumptionibus q̃ diuino ſunt iudicio conſtituta, vinci tamẽ quarumlibet poteſtate non poſſunt.] præfatus hæc antea: Et ſi cunctis generaliter ſacerdotibus, & recte diuina tractantibus Fidelium conuenit corda ſubmitti: quanto potius Sedis illius Præſuli conſenſus eſt adhibendus, quem cunctis ſacerdotibus Diuinitas ſumma voluit præeminere?] Cuius deſpectus quanti ſit criminis, inde inferas, quod etiam minimorum Epiſcoporum, cenſuris eccleſiaſticis rem agentium contemptus, ſic afficit contemptores, vt indignos eos reddat ipſo nomine Chriſtiano. Nam accipe quæ Gregorius [a] Magnus ait, quẽ & citat [b] Nicolaus Papa: Si vero ſunt qui dicũt: quia

a Greg. li. 9 ep. 39. prope fin.
b Nicol ep. 9.

quia compulſus quiſpiam neceſſitate, ſi anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipſi ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt, quia ligamenta ſanctæ Eccleſiæ varijs exiſtimant conatibus ſoluere &c.] Quod ſi obtentus neceſſitatis nec ſufficit, vt quis inualidam, vel nullam fuiſſe excommunicationem dicere poſſit, quo eam contemnat: vtiq; multo minus ſi iniuſta fuerit, ſponte ſua contemnere aliquis debet.

Eſt plane vulgata illa ſcriptorũ omnium recepta ſententia, excommunicationem ſiue iuſtam ſiue iniuſtam eſſe timendam, ac minime contemnendã: quod velut firmiſſimum axioma eccleſiaſtica cuſtodiuit antiquitas. Vt quod iam ab omnibus vbique & ſemper probari poſſit aſſertum, nulla prorſus habenda ſit ratio, ſi quiuis magni nominis homo his quidpiam cõtrarium viſus ſit aſſeruiſſe: quem penitus contemnendum eſſe, his verbis docet Vincentius a Lirinenſis magnæ exiſtimationis antiquus Theologus, dicens: Ille eſt verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Eccleſiam, qui Chriſti corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui Catholicæ Fidei nihil præponit, non hominis cuiuſpiam auctoritatem, non amorem, nõ ingenium, non eloquentiam, ſed hæc cuncta deſpiciens, & in Fide fixus & ſtabilis permanẽs, quidquid vniuerſaliter antiquitus Eccleſiam Catholi-

a Vincent. Lirin. contra hæreſ.

Catholicam tenuiſſe cognouerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumq; decernit: quidquid vero ab aliquo deinceps vno præter omnes, vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum ſubinduci ſenſerit: id non ad religionem, ſed ad tentationem potius intelligat pertinere.

Via hæc regia, ambulandum per eam: declinans vero per contemptum ad dexteram, vel ſiniſtram, magnam ſibi, in quam incidat foueam parat. Inobedientia enim patiens contemptum, reatum contrahit quouis alio grauiorē: ſiquidem diuina Scriptura teſtatur: [a] Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.] Contra vero ſumma eſt laude digna ſimplicitas iuſti, qui timens culpam, vbi non eſt culpa, innocentiam integram ſeruat, & gratiam auget. Hinc laudatur pietas Theodoſij iunioris Auguſti, qui non iniuſtam tantum, ſed quæ nulla penitus erat, vtpote excommunicatio lata ab homine petulante, cuius nulla erat prorſus excommunicandi auctoritas, ita exhorruit, vt neque cibum ſumere vmquam ſuſtinuerit, quouſque ab eodem, à quo eiuſmodi nulla excommunicatio progreſſa eſſet, benedictionem conſequeretur. Sed audi breuem ipſam hiſtoriam memoria dignam, quam [b] Theodoretus recitat his verbis: Vir quidam excolens vitam monaſticam, animo paulo audaciore præditus ad Imperato-

a 1. Reg. 15

b Theod. hiſt. lib. 5. c. 37.

 perato-

peratorem rei cuiuſdam petendæ gratia accedit. Quod cum ſæpius feciſſet, Imperatori eccleſiaſtica interdicit communione, vinculoq; Eccleſiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad palatium veniens, cum tempus inſtaret conuiuij, & omnes conuiuę adeſſent, dixit ſe non prius capturũ cibum, quam Eccleſiæ vinculo ſolueretur. Proinde vnus ex familiariſſimis ad Epiſcopũ mittit, vt poteſtatem faciat ei, qui ipſum ligauerat, vinculo ſoluendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cuiuſq; vinculũ admittere, ſignificaſſetq; eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa cõtentus fuit, donec ille, qui eum ligauerat, magno cum labore conquiſitus, cõmunioni illum reſtituiſſet. huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hactenus Theodoretus, & quidem factum repræſentans laude digniſſimum: ſiquidem totũ impenſum eſt pietati, quidquid ex nimia ſcrupuloſitate videri poterat eſſe progreſſum. Odoratus eſt autem in ſacrificio Dominus odorẽ ſuauitatis, qui pro ipſo aduerſus barbaros atque tyrannos pugnans, ipſi integrum atq; floridum conſeruauit Imperium, atq; feliciter propagauit. At iam, quod ad Ducis litteras ſpectat, ſatis.

Quod autem pertinet ad litteras Senatus, cõtra eamdem excõmunicationem publice datas ad populum: quod in eodem argumento verſentur,

ſentur, eadem remaneant confutatæ reſponſione. Cæterum ſimillimum plane id genus litterarum eſſe ſcias illi, quod male vſurpatum à Michaele Imperatore, à Nicolao [a] ſumo Pontifice ita deſcribitur, & condemnatur: Tantis erat epiſtola verbis contumelioſis, immo blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius nō niſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur. adeo vt ſi cuiuſpiam ſimpliciorum cor penetrent (non enim hæc aures prudentium ſuſcipiunt) hunc continuo necent, nimirum tanto miſerabilius, quanto mors animæ magis quam corporis per illum virulentum hauſtum admittitur.] Ex quibus vt aliqua promanamus, ac ſimul premendo eadem confutemus antidoto, necando, quod poſſit necare, venenū: habetur in eis inprimis ꝙ mordeat Clerum, & ſugillet pios, nimirum querela, quod (vt aiunt) ſagacitate eccleſiaſticorum, & ſimplicitate piorum, quarta iam pars eſſet alienata Veneti dominij bonorum immobilium. Sententiā planè dignam non religioſiſſimo veſtro Senatu Veneto, ſed Anglicano cōuentu, qui apud vos eſt, vbi in odium Catholicorum Fidelium eiuſmodi ſolent effutiri dicteria. Vnde dicere cogar: [b] Anathema in medio tui eſt Iſrael. nec eſt ꝙ parere aliquid boni poſſit, imo non eſt malum, quod ex ea malorum fecunda propagine

germi-

a Nicol. epiſt. 8.

b Ioſ. 7.

germinari non valeat. Quis aliquando orthodoxorum detraxit concionatori ſuadenti Fidelibus eleemoſynas frequentare? Manichæum hunc fuiſſe oportuit, eiuſmodi impietate reſperſum, qui nolit ſuaderi debere fidelibus, quod diuinis Scripturis faciendum, frequentioribus ſententijs ſermo diuinus inculcat. Sed & quis Catholicorum inuentus hactenus, qui bona ſua erogantes ſiue in reſtitutionem collabentium eccleſiarum, ſiue in æditiuorũ alimoniam, quod factum liquet à quamplurimis viris ſanctis,
a Math. 24 Luc. 12. hos, vt vos, ſimplices nominarit, quos [a] Redemptor noſter, eo quod negotiari vtiliter ſciuerint, prudentes appellat? vt qui didicerint pecunia traiecticia cœlum emere, & redimere
b Math. 6. Marc. 10. Luc. 12. & 18. temporarijs æternitatem, & [b] transferre theſauros in cœlos, vbi neque ærugo, neq; tinea demolitur, atq; facere ſibi [c] amicos de mam-
c Idem 16. mona iniquitatis, à quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quibus & competat nomen non adulterinę, ſed veræ ſimplicitatis, qua Iob
d Iob. 1. [d] ſimplex & rectus, ac timens Deum laudatur,
e 1. Mach. 2. & [e] Daniel, quod in ſimplicitate liberatus eſt de
f Rom. 12. ore leonum; & [f] Pauli Apoſtoli admonitione doceamur dicentis: Qui tribuit, tribuat in ſimplicitate. Sancta plane ſimplicitas, non quæ penes vos ſonat fatuitatem, qua ſugillatis omnes, qui bona ſua reliquerunt eccleſijs: qua contumelia ſuo damno Mauritius Imp. S. Gregorium legitur perſtrinxiſſe.

Addis

Addis inſuper de viris eccleſiaſticis, quod otioſe fruantur bonis eccleſiarum, partis populi totius ſudoribus: ſed cum neminem excipiatis, cum ſint ex ijs complures, quos certum eſt digne in Euangelio laborare, ad Deum pro populo puras leuare manus; ſatis apparet, oculum a eſſe nequam, ante quem totum corpus appareat tenebroſum, cum nec intueri poſſit, nec diſtinguere filios lucis à filijs tenebrarum. Sed pœniteat vos hac in re eſſe imitatos Iulianũ Apoſtatam, qui ijſdem inceſſebat calumnijs ſeruos Dei; qui & ſicut eſt ipſe Deum expertus vltorem, vos pariter ſentietis execrandi ſceleris vindicem, qui lædentibus ſeruos ſuos acerbiſſime comminatus eſt. dicens: b Qui tetigerit vos, tangit pupillã oculi mei.] Sed hæc læuiſſima ſunt, & nullius fere momenti reſpectu eorum, quæ mox inferius aduerſus omnes eccleſiaſticos euomuiſtis, quæ etſi vera fuiſſent, veſtris publicis litteris nequaq̃ ſpargenda erant in vulgus, ſed omni reuerentia contegenda, cum noueritis filios Noe c retrorſum incedentes, & caute obtegentes verenda patris, benedictionẽ eſſe conſecutos; Cham autem perpetuo maledictum. cuius vos exemplum ſectatos par pœna condemnet, niſi vera pœnitentia crimen diluat; quod faciendum hortamur.

a Matth. 6

b Zach. 2

c Geneſ. 9

Quod ſi vos adeo ſeueri exactores, paucorũ delicta conuertitis in vniuerſos; plane grauiſſime

me inde peccatis, cum vno faſce iuſtos comprehendatis cum iniuſtis, eoſdemque pari affectos ignominia pari cenſeatis dignos eſſe ſupplicio: vt omnes quidem in vos exclament tantæ arbitros iniquitatis. Si vero adeo ſancti videri vultis, vt pati non poſſitis quempiam Eccleſiaſticorum extra diſciplinam ſacrorum canonum euagari: laudare zelum, ſi eſſet ſecundum ſcientiam, quæ docet naturæ exemplis, admixta ſegeti zizania creſcere, & donec ventiletur, grano paleam eſſe commixtam, monetq; ex alijs innumeris Scripturæ diuinæ ſententijs, & quod potiſſimum eſt, docet exemplo Chriſti ſummæ ſapientiæ Patris, qui in numero duodecim Apoſtolorum paſſus eſt vnum ex ijs furẽ eſſe, & proditorem atq; ſacrilegum, inſigniorem cæteris peccatorem, qui fuerint aliquando, vel in æternum futuri eſſent: ne quis adeo miraretur, vel ſcandalum pateretur, ſi forte contingeret in eius Eccleſia quemlibet duodecimum ſacrorum miniſtrorum inſtar Iudæ reperiri omnium ſceleſtiſſimum; quod abſit, vt poſſit aſſerere quiſpiam. Sed & ſi vere abſque calumnia diceretur: ad Chriſti exemplum, quo tuto contineremur aſylo, eſſet legitime prouocandum. Non tamen iſta dicimus, vt eiuſmodi delinquentes ſaluos eſſe velimus, ſed acerrime puniri per ſuos iudices, veſtros cõciues, præfectos eccleſijs ſub veſtro dominio conſtitutos

Epiſco-

Epiſcopos, ad hoc ad ipſis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus veſtrates electos, vt cum non per alienos, ſed per voſmetipſos cuncta adminiſtrari videretis, ſineretis cuicumque foro iura habenti diſtincta, eidem eſſe ſalua.

Sed his omiſſis, iam illæ ipſæ litteræ, quibus adeo multipliciter & enormiter peccatum eſt, tamquā è portis inferi proditæ, in vltionem expanſæ ad Petri Confeſſionem, in obliuionem perpetuo ſilentio cōplicatæ, ſciſſæ in redargutionem audaciſſimæ ſciſſionis, vti mendaces & contumaces, calumnioſæ atque proteruæ, quibus ita ignominioſe Romanā Eccleſiam impetiſtis: eandem excipiant digne ſententiam, qua his ſimiles litteras Michaëlis Imperatoris blaſphemas & calumnioſas Nicolaus[a] Pontifex condemnauit igni tradendas, his pronuntiatam ab ipſo verbis: Decernentibus nobiſcū & ſimul * conſiderantibus ijſdem ſanctiſſimis fratribus & Coepiſcopis noſtris, ipſam epiſtolā (ſeu potius ipſas epiſtolas) in ſtipite videntib. cunctis ſuſpenſas, vaſto ſuppoſito foco, ad vituperium veſtrū coram omnibus nationibus, quæ penes Memoriam S. Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus. Quatenus his rite patratis, diſcat pius quod amet, & crudelis quod timeat.] hæc Nicolaus. quæ & facta ſunt ſub eiuſdem Nicolai Pontificis ſucceſſore Hadriano Pontifice tam

a Nicol. ep. 9.

* al. conſidentibus.

de litteris Imperatoris, quam de Photij Patriarchæ. Maneat ergo ſuo robore conſtans ſententia Nicolai, qua in cõtumaces & calumnioſas litteras Michaelis Imperatoris eſt iudicatũ, & præiudicatum in veſtras illis ſimiles, & alias quaſcumque eiuſdem generis litteras contigerit exarari: quas ſemper reſpuit, nec lectione quidem dignas exiſtimauit antiquitas veneranda. hinc de his ad Cornelium Cyprianus: [a] Viderint qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruientes, & diuinæ legis, & ſanctitatis immemores, iactitare interim geſtiunt, quæ probare non poſſunt; & cum innocentiam deſtruere ac expugnare non valeant; ſatis habent, fama mendaci, & falſo rumore maculas inſpergere. Certe quod Præpoſitis & ſacerdotibus congruit, danda eſt opera, vt talia cum à quibuſdam ſcribuntur, per nos reſpuantur. Porro hæc fieri debere oſtendimus, ſi quando talia quorumdam calumnioſa temeritate conſcripta ſunt, legi apud nos non patimur.] hæc acerrimus vindex exiſtimationis Apoſtolicæ Sedis, & qui ſederet in ea Romani Pontificis, martyr glorioſiſſimus Cyprianus. ac de veſtris litteris hactenus.

a Cyprian. epiſt. 42.

Quoniam autem fortaſſe contigerit, vt aculeata Paræneſi vos queramini à nobis eſſe perſtrictos: ad illam prouoco vos ſacrorum Prouerbiorum ſententiam: [b] Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis:]

b Prou. 27.

in memoriam reuocando, quod ſcripſit lacrymãs Ieremias, inde videlicet populo florentiſſimo, & ciuitati ampliſſimæ excidium proueniſſe, quod (vt ipſe inquit) Prophetæ non aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.] Vnde maximi loco emolumenti ducere debeatis, ſi hortando, monendo, rogando, & arguendo veſtra ad curationem peccata deregimus, quorũ, dum latent, ſit prorſus deſperanda ſanatio. Quamobrem vt dicam cum Apoſtolo: a Eadem ſcribere, mihi quidem non pigrum, vobis autem neceſſariũ. Videte canes, videte malos operarios, videte conciſionem.] Nempe cauete hæreticos, quos & habetis inter vos habitantes, & eiſdem conniuentes prauos Catholicos, conciſionẽ ſuadentes, nimirum ab Eccleſia Catholica ſciſſionem. Qui ſcindit, ſcindatur ipſe, acclamatũ eſt ſæpe in Concilijs œcumenicis, ſecundum illud propheticum: b Quæ fecit, facite illi.] nempe vt qui ſcidiſtis Eccleſiam Dei, patiamini ipſi in Republica veſtra ſciſſuram. Admoneat vos periculum veſtrum; exterreat perditio veſtra. Periculum, inquam, quod Deus ob leuiorem populi in ſacerdotem contemptum conuertit iratus in regnum, ſanctam ipſam quam inſtituerat Rempublicam inter Hebræos. Audite ſcribentem ad Rogatianum Epiſcopum, S. c Cyprianũ glorioſiſſimum martyrem, & iſta ex diuino ora-

a Philip. 3.

b Ierẽ. 50.

c Cyprian. ep. 65.

culo ſic deducentem: Cum Samuel ſacerdos à Iudæorum populo ob ſenectutem, ſicut tu modo, contemneretur; exclamauit iratus [a] Dominus, & dixit: Non te ſpreuerunt, ſed me ſpreuerunt. Et vt hoc vlciſceretur, excitauit eis Saul Regem, qui eum iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas ſuperbum populum calcaret, & premeret, vt contemptus ſacerdos de ſuperbo populo vltione diuina vindicaretur,] dum ipſorum Rempublicā ſua Deus plantatam manu mutauit in regnum. hæc vos pericula vitanda moneo.

a 1.Reg.8.

Exterreat vero vos magis, quam dixi timendam, perditio veſtra. Nam cum grauius peccatum, grauius ſupplicium iure exigat; & vtique cum inſolentius & contumelioſius agitur in ſacerdotem, grauiorem conſueuerit Deus inferre vindictam: quæ igitur manere putatis vos damna, qui adeo enormiter peccaſtis in eum, qui loco Petri ſedet in Apoſtolica Sede, Chriſti Vicarium? imo in Chriſtum ipſum peccaſtis, dum eius tunicam inconſutilem (quæ eſt Eccleſia) ſchiſmate conſcidiſtis. Sit vobis in exemplum Saul, cum contempto Samuele, eius ſpretis iuſſis, vendicauit ſibi quod ſacerdotalis muneris eſſet; quem & paſſus redarguentē, vt abeuntem retineret inuitum, ipſius ſcidit palliū [b] recedentis, cum & de vltione mox accepit oraculum, Samuele ad ipſum dicente: Scidit

b 1.Reg.15.

Dominus

Dominus regnum Iſrael à te hodie.] Et quod ea ſententia non eſſet quauis pœnitentia reuocabilis, iſta horrore plena verba ſubintulit: Porro Triumphator in Iſrael non parcet, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo eſt, vt agat pœnitentiam.] & quantumlibet dixerit Saul ipſe: Peccaui, non fuit dignus audire, vt Dauid reprehenſus à Nathan: [a] Et Deus tranſtulit peccatum tuum.] nec vidit poſt hæc amplius Samuelem perditionem ipſius fruſtra lugentem. Quæ ipſa in exemplum perfidorum Principum iura Eccleſiæ inuadentium [b] Damaſcenus aduerſus Iconomachos agens inducit, atque ait: Regum eſt ciuilis adminiſtratio: eccleſiaſtica vero conſtitutio Paſtorum atque Doctorum. Impetus iſte latronum eſt, fratres. Saul ſcidit pallium Samuelis. Et quid ei contigit? Abſcidit regnum eius Deus.] Abſcidiſtis vos, & conſcidiſtis in fruſtra tot ſciſſionibus, quot inobedientijs contumacibus Chriſti tunicam in Romano Pontifice. Quid non timendum? vel non pauendum? Fiat, rogo, Deus ipſe miſericors & placabilis vobis, in omnibusque propitius, ſicut cum per Ieremiam [c] cōminatus eſt populo, dicens: Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua:] & tamen eodem contextu inferius ſubdit: Obducā cicatricem tibi, & à vulneribus tuis ſanabo te, dicit Dominus.] Non enim obliuiſcetur miſereri Deus.

a 2. Reg. 12

b Orat. 2. Ioan. Damaſc.

c Ierem. 30

Expiate igitur culpam, crimen abluite lacrymis pœnitentiæ.

a Hebr. 10. Erigite inſuper animos, rememoramini a priſtinos dies, in quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis, quando nō cōmiſcuiſtis vos ſchiſmaticis, ſed arctiſſimo glutino vnitatis Romanæ inhæſiſtis Eccleſiæ; ob idq; paſſi grauiſſima à Longobardis, & à contribulibus veſtris, quo nomine ab Honorio Romano Pontifice, datis b ad comprouinciales Epiſcopos litteris, Veneta Reſpublica, Chriſtianiſſima ab eodem fuerit appellata, inſigni gloriæ titulo, nonniſi de Romana Eccleſia bene merenti cōferri ſolito. Sed & præter egregium titulū quid præterea fuerit eadem Reſpublica Veneta virtutis merito ab eadem Sede Apoſtolica conſecuta, glorioſe prædicat Gregorius c Septimus, ſic ſcribens ad Dominicum Ducem & populū Venetiarum: Scitis enim, quoniam præ multis terrarum partibus diuina diſpenſatio terrā veſtram Patriarchatus honore ſublimauit, cuius dignitatis eminentia ex ſui ipſius nominis & officij prærogatiua adeo augusta & rara eſt, cum non amplius quam quatuor in toto mundo reperiantur.] & inferius: Poſt Apoſtolicam Sedem, omnibus quæ ſunt in Occidente gentib[us] clariores extitiſtis.] Vnde autem tanta vobis gloria, Pontificijs monimentis adeo celebrata, niſi ex ſchiſmatis odio implacabili, & Romanæ

b Habetur 8. Tom. Annaliū hoc Anno 630. prope fin.

c Lib. 2. ep. 39.

Eccleſiæ pace & vnitate tenaciſſima comparata? Propagata vero felicioribus, ſicut & maioribus incrementis, cum itidem maiores veſtri, veſtræ Reipublicæ decus & ornamentum, in ſummo diſcrimine conſtituti, cum dubia lance ſuſpenſus penderet orbis, & Principatus illi viderentur penitus interituri omnes, qui audaciſſimo Principi, ſchiſmatico Imperatori Friderico Aenobarbo aduerſus Romanam Eccleſiam contra Alexandrum Pontificem non iungerentur: ijdem veſtri generoſiſſimi prædeceſſores vere Chriſti fideles, in ſpem [a] cõtra ſpem credentes, elegerunt [b] affligi cum populo Dei potius, quam regnare cum Eccleſiæ Romanæ hoſte obſtinatiſſimo Pharaone. Sicq; iuncti tunc fœdere cum Longobardis, facti ſunt omnes ſimul Romanæ Eccleſiæ defenſores, ſchiſmatis vero fortiſſimi euerſores, honeſtiſſimo patefacto aditu ad ſuam ipſorum Rempublicã Chriſtianiſſimam augendam, conſeruandam, ac ſolidandam. Quibus à Domino tunc datum eſt, vt in ipſorum primariam Venetam ciuitatem trophæa inſerrentur partę victoriæ; quando & facti ſunt ipſi nobiliſſimi ciues tanti Pontificis exceptores, exhibitores etiam triumphi omnium præſtantiſſimi, ſed & munificentiſſimi in expenſis, promptiſſimi in obſequijs, in cuſtodijs ſolertiſſimi. Vnde ſibi celeberrimam à mortalibus cunctis immortalemq; gloriam

a Rom. 14.
b Hebr. 11.

comparatunt, illuſtrata tunc mirifice eadem ciuitate manubijs Auguſtalibus, magis vero Pontificijs aucta fulgoribus, & ſacris locupletata muneribus, è penu cœleſti largiſſime, Deo manum ſuam aperiente, profuſis: honoris inſuper titulis conſignata perennibus, illis vero præcipuis, ex quibus præſtantiſſimi ciues eius iure nominati ſunt, ſchiſmatis euerſores vnitatis Catholicæ defenſores, pacis conciliatores, fundatores quietis, atque Romanæ Eccleſiæ ſuſceptores, ac protectores.

At quinam modo audent inſurgere eiuſdem Reipublicæ hoſtes audaciſſimi, tantæ gloriæ euerſores, vt contrarijs factis tenebroſa obducant iſta caligine; aſpergantq; ignominijs, quæ tot tantisque ſudoribus parta, ſanguine comparata eſt, auitam gloriam? Cum autem conſueuerint in quauis bene inſtituta Republica iuniores æmuli eſſe maiorum; nec pati ab antiquioribus ſuis eſſe degeneres, quos & factis egregijs ſuperare contenderint: quinam modo
a Iſai. 18. a ſpiritus vertiginis exagitauit Principes ſapientes, vt ab Eccleſia Romana (quod pro monſtro habendum) adeo pudenda contradictione defecerint?] Potuitne iſtud fieri, vt à Petro ſcinderetur ſchiſmate Marcus, à patre filius, à magiſtro diſcipulus ac miniſter aſſiduus, & vbique fidelis? Qui enim olim maximo lucro veſtro nonniſi odio ſchiſmaticorum reliquit à ſe

fundatam

ſundatam eccleſiam Alexandrinam: maximo quidem damno veſtro, ſi ſic perſtiteritis (quod Deus auertat) vos relinquet, & Petro fixus inhærens, eius Vicario aſſidebit, & aſſurget in opus, contra ſchiſmaticos & hæreticos collaborans.

Aliena vos pericula moneant. cõſueuit poſt ſciſſionem deſolatio ſequi. Donatus in Africa ſchiſma conflauit, à quo Donatiſtæ denominati fuere; qui vbi incurabiles redditi frequentiori lapſu, dati ſunt omnes iuſto Dei iudicio vna cum Africana prouincia Vuandalis primum, atque demum in excidium ſempiternum Arabibus. In Oriente non ſolum quam diximus, Alexandrina, ſed & reliquæ ſedes Patriarchales, vbi ſchiſmate ſe ab Eccleſia Romana ſciderunt, ſciſſæ ſunt pariter à protectione diuina, datæ omnes in captiuitatem, & ignominioſiſſimam ſeruitutem nefandæ Turcarum genti, ſub cuius iugo ferreo hactenus indies magis magisq; teruntur: in primis vero Græci ipſi auctores ſchiſmatis, exigẽte pœnas diuini acerbitate iudicij, vt palea ſub plauſtro ferrato teruntur, & conterentur quouſq; deſinet eſſe a neruus ferreus ceruix eorum. Ad quod tam grande malum anteuertendum, egregie laborauit ſuo tempore, quo ſumpſit exordium Photianum ſchiſma, Baſilius Imperator, qui in diuino illo conſeſſu Octauæ œcumenicæ Synodi, a Iſai 48.

Spiritus ſancti gratia congregatæ, ad præſentes ibi ſchiſmaticos egregiam habuit orationem, quam adhuc integram conſeruant Acta ſynodica: ex qua aliqua ſaltem hic vt deſcribantur, à nobis exigit importune rerum & temporum opportunitas. Audite quæſo tunc illis tantum, ſed nunc vobis ipſis Imperatorem diuino prorſus afflatum Spiritu perorantem:

Vos quoque, inquit, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretioſa membra Chriſti, etſi neſcio quomodo à malo dæmone detenti, à capite, nempe à Romano Pontifice ſeparati eſtis: Vitis vera, quæ propter contentionem importunam, immo vero iniuſtam, in
a Pſal. 37. amaritudinem conuerſa es: Amici [a] & proximi noſtri, etſi propter odium irrationabile ex aduerſo appropinquantes & ſtantes, ac vnitatem reſpuentes. Suſcipite admonitionis ſermonẽ (non autem confundor dicere) eam deprecationis. In id enim nos adduxit miſericordia, quã circa vos habemus. Scrutamini intima conſcientiæ veſtræ, & inuenietis vos male ab Eccleſia eſſe diſiunctos. Nouiſſima hora eſt, & Iudex pro foribus eſt, fratres: ne præoccupemur ab eius Eccleſia ſequeſtrati, & longe ab illius gloria proijciamur. Nihil turpe ducamus, paſſionem manifeſtare, & vulnus oſtendere, ac locũ pœnitentiæ & medicinæ requirere, atque intra atrium ſaluantium fieri; ne confuſionem obedien-

obedientiam arbitrando, confuſionis æternæ ſumamus experimentum. Qualis autem hæc eſt confuſio, fratres, procidere Deo, & veniam expetere? Deo enim procidunt, qui Eccleſiæ & ſpiritalibus iſtis Patribus procidunt. Cõfuſio quidem reuera eſt & maximus pudor, immo vero in Deum dimicatio, nolle vnumquẽque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Chriſtum, & lucrari & ſe & multos.

Si autem omnino hoc confuſionem arbitramini: ego, cui Imperij ſuperpoſita eſt corona, forma vobis efficiar huius optimæ humilitatis. Ego qui imperitus & inſipiens ſum, bonũ initium ero veſtrum qui ſapientes eſtis, & ſcientia clari. Ego qui in peccatis volutatus ſum, primus vobis typus fiam, qui mundi eſtis, & virtuti operam datis. Ego primus memet ſuper pauimentum proijcio, purpuram & diadema paruipendens: aſcendite ad genas meas, & ſuper oculos meos incedite, nec reputetis magnũ, Imperatoris calcare ſcapulas: nec reuereamini pedibus tangere verticem, cui ſuperimponitur à Deo donata corona: omnia pati promptum habeo, & agere promptius, quæ vobis quidem confuſionem, mihi autem gloriam, & maximam claritatem conferre videntur. Neq; enim in hoc curam gero gloriæ meæ, tantum vt videam cõmunionem, vnitatem, & vnam eccleſiarum feſtiuitatẽ, tantum ne animæ detrimen-

tum patiar, & gaudeat ſuper me ille omnium inimicus diabolus, captiuum ſumens, quod mihi deſiderandum eſt, tantum ſpei meæ lampus inſperate non extinguatur, per quam feſtinabam communi illuſtrari lætitia & gaudio.

Neſcio quod erat ſatagendum & efficiendũ, & non feci; vel quos proponendos admotionis & deprecationis ſermones, & non propoſui. vos de cetero videbitis. Innocens enim ſum à perditione veſtra. Si vero & ad magnum & horrendum illud iudicium futuræ diei vos remittitis, quaſi pro vobis rationem daturos: noſcite quia bene noui, quia nullus vobis iuſtitiæ ſermo ſiue hic adeſt, ſiue illic aderit, niſi quantum in hac controuerſia inuentum exiſterit. Verum ſi vultis ante illud Iudicium, conſcientiæ veſtræ interrogare iudicium: dicetis amplius nihil, quam quod ab Imperio noſtro dicitur. Deponite igitur contentiones, fratres, & reſumite amorem fraternitatis: fugite diſſenſionem, & vnitatem amplectimini: odium auertite, & dilectionem in ſinum recipite: ſtate cum probabilibus, & capiti compaginamini. Recipite per obedientiam diuinæ cõmunionis gratiam, & nihil ob ſæcularia ſitis ſolliciti. Sunt enim apud compatientiſſimum Imperium noſtrum ſuſceptionum modi diuerſi, per quos conſolabimur, & inceſſanter, quæ ſecundũ ſæculum vobis opportuna fuerint, faciemus. Rurſus

ſus multimode decertabimus, obſecrantes, rogantes, & omne ingenium cõmouentes ad ſpiritales Patres noſtros & Patriarchas, vt diſpenſent quid eorum quæ inſunt animo veſtro; tantum ne temere contra ſalutem veſtrã agatis &c. hæc & alia plura Imperator ad ſchiſmaticos Epiſcopos, ſententia Romani Pontificis excommunicatione damnatos, hactenus in ſchiſmate permanentes.

Iſta ſi ſpernitis, tanta charitate, atque animi demiſſione pronuntiata ab orthodoxo Imperatore, & eius contemnitis lachrymas: hoſtium proculdubio eritis audiri cachinnos, & ab æmulis eiuſmodi ex diuina ſcriptura iactari ludibria, & ſubſannari improperijs iſtis: Hæccine a eſt vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerſæ terræ? Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes inimici tui,] addentes: b Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?] Exprobrantes inſuper cum deriſione deliria in ætate decrepita Reipublicæ ſeneſcentis, annisq; iam reliquam ſuperantis; & quidem inexcuſabilibus rationibus. Nonne delirium eſt aduerſus Deum mortales bella ſuſcipere, & contra diuinam inſtitutionem audere laicos Dei miniſtris ſacerdotibus dominari? Deliramentum quis eſſe negauerit, non curare, immo ſumme contemnere, habere loco ioci, immo & lucri, ab Apoſtolica Sede, ab ipſa Catholica Eccleſia excom-

a Thren. 2.
b Iſai. 1.

excomunicatione eſſe præciſos? Deliratio nonne plane omniū maxima eſt, ſperare extra Eccleſiam conſequi poſſe ſalutem? At inſuper quā grande illud delirium, Eccleſiam Romanam de veſtra Republica ſemper bene merentē, conciliatricem Principum in ſacrum fœdus, in bello ſociam, in pace matrem, erga filiam propenſiorem, beneficentia largiore pandentem ſinum frugum: eamdē ab eiuſdem filiæ amplexu diuellere, ac diro ſchiſmate ſeparare? cum id nihil aliud ſit, quam eiuſdem Reipublicæ neruos ſuccidere, & caput amputare? Sed delirium plane riſu dignum quis neget, velle contra ſtimulum calcitrare, & obſtinato animo vrgere, vt fronte feriat duriſſimā petram atq; confringat? At non delirantis ſenis tantum, ſed furentis inſania animi ſignum illud eſt euidens, pro titulis gloriæ infame ſchiſmaticorū nomen cōſequi laborare, ac demum illud pudendū, quod ipſi adiacet, hæreticū. Sed & illud quidē grande delirium apparet omnibus, quod ſub velamine libertatis, nectantur vincula ſeruitutis, cōnexa peccatis, teſtante id diuina [a] Scriptura, quæ euacuari non poteſt, ꝙ qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati, & quod funibus [b] peccatorū ſuorum peccans quiſq; ligetur: contra vero cōtemnatur vera libertas, quæ ſanctæ religionis cupiat vincula ſalutaria, quibus tantum obligata, libera conſiſtere poſſit, ac tuta, fortis, & perma-

a Ioan. 8.
b Prou. 5.

permanens glorioſa, ſecundum illud a Eccleſia- a Eccleſ.6.
ſtici ita monentis: Inijce pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.] & ſequitur: Erunt tibi, inquiens, compedes eius in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & torques illius in ſtolam gloriæ, & vincula illius alligatura ſalutis.]

His vero & alijs id genus obiectantibus veſtræ gloriæ æmulis & aduerſarijs, Reſpublica ipſa longiori ſenio effecta prudentior, mente ſana, corde ſapiens, ipſius nempe ſanior pars ciuium, quod Anna Heli, iuſte iſta reſpondeat:
b Nequaquam deſipio, ſed mulier infelix nimis b 1.Reg.1.
ego ſum: nec reputet me quis quaſi vnā de filiabus Belial.] Nolens ipſa & inuita patior iſta politicorū preſſuris ſuffocata nouantium. Reſpiciat iam Deus ignominiam meam, & iudicet.

At hic tandem finis eſto. Sed doleo vehemēter, quod abſq; Valete. Ioannes c enim Apo- c Ioan. ep. 2.
ſtolus id vetat facere, & cum eo omnis ſimul Eccleſia, ꝙ indignos ſalutatione iuſte iudicet eos, qui non communicantes Romanæ Eccleſiæ, omnis penitus ſint ſalutis expertes. Quod nolim putetis ſymbolum eſſe odij. Abſit. Quiſnam eſt qui magis præcipiat & inculcet inimicorū dilectionem, ipſo Ioanne? Neminē odit Eccleſia, quæ inimicos diligendos eſſe monet ſcriptis, & ingerit verbis; ſed quæ à Deo (vt ipſa
d teſtatur) charitatē acceperis ordinatā: quę ſunt d Cant. 2.

Dei,

Dei, diligat ipſa; & peccata, quę ſunt extra & contra Deum, odio perſequatur. Hinc Augu-
a Aug. ep. 203. ſtinus a ſcribens ad Maximinũ Donatiſtarum ſchiſmaticorũ anteſignanũ, eadem ratione deteſtatus in ipſo dirũ ſchiſma, inter alios titulos, quibus honorare fas eſt hominẽ extra Eccleſiá poſitum, nominat dilectiſſimũ. Teſtis eſt mihi Deus, quomodo vos omnes cupiam in viſceribus IESV Chriſti, & hoc oro cum Apoſtolo,
b Epheſ. 4. b Epheſios commonente, vt in Eccleſia Catholica ſitis vnũ corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.] extra quã connexionẽ & vnitatẽ nulla cuiq̃ penitus poterit eſſe ſalus, ſed lugenda ſemper absq; redemptione damnatio. Faxit Deus, vt S. Spiritus gratia, difflata illa caligine, qua obtexit De-
c Thren. 2. us in furore c ſuo filiam Sion, arrideat nobis prior illa veſtra ſerenitas; & ſidera errantia,
d Iud. epiſt. d quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in æternum,] in firmamento Eccleſiæ fixa reſplendeant in æternum, ſecundum illud propheticũ
e Bar. 3. e Stellæ dederunt lumen in cuſtodijs ſuis, & lætatæ ſunt, vocatæ ſunt, & dixerunt, Adſumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.] Amen.

Sit autem vobis Paræneſis hæc (vt ſic pero-
f Auguſt. epiſt. 162. rem cum f Auguſtino ad Donatiſtas) correctio. ſi velitis; teſtis vero, & ſi nolitis.]

FINIS.